

Efterforskning av försvunna personer

en internationell forskningsöversikt

Rebecca Stenberg
Maria Wolmesjö
Anders Leicht

DATUM 16/10/2019
CARER:s rapportserie
Rapport Nr 29, 2019
Linköpings universitet 581
83 Linköping
www.liu.se/forskning/carer

Kontaktadresser:

Rebecca Stenberg,
Rebecca.stenberg@liu.se
Linköpings universitet
SE - 581 83 Linköping
Center for Advanced Research in Emergency Response (CARER)
Centrum för forskning inom respons- och räddningssystem (CARER)
URL: <http://www.liu.se/forskning/carer>
E-Post: carer@lists.liu.se
CARER Rapport Nr 2019:29
Publicerad av Linköping University Electronic Press
URL: www.ep.liu.se
E-post: ep@ep.liu.se

Maria Wolmesjö
maria.wolmesjo@hb.se
Högskolan i Borås
SE – 501 90 BORÅS
CVS Rapport Nr 2019:2
Publicerad av Centrum för Välfärdsstudier (CVS), Högskolan i Borås
URL: <https://www.hb.se/Forskning/Aktuellt/Rapporter/Styrning-organisering-och-ledning/>

Anders Leicht
anders.leicht@polisen.se
Kompetensenheten
Polismyndigheten
Box 345, 581 03 Linköping
<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/forsvunna-personer/>

ISBN: 978-91-7929-975-0

Detta verk skyddas enligt lagen om upphovsrätt (URL 1960:729). Upphovsrätten ägs av författarna, 2019.

© Rebecca Stenberg, Maria Wolmesjö & Anders Leicht 2019

Efterforskning av försvunna personer – en internationell översikt

Rebecca Stenberg, Maria Wolmesjö & Anders Leicht

Abstract

Efterforskning av försvunna personer i andra fall (EFP) är den Svenska Polisens räddningstjänstområde. Det är ett område som både tar stora resurser i anspråk och utsätter berörda personer och närstående för ett stort lidande. De stora grupperna som försvinner: personer med demenssjukdomar och personer med suicidproblematik är grupper som ökar i samhället. Därmed är det ett viktigt kunskapsområde.

Syftet med projektet var att göra en internationell kunskapsöversikt över forskning om efterforskning av försvunna personer, identifiera utvecklingsmöjligheter och utmaningar i verksamheten samt ge förslag till fortsatt forskning. Projektet genomfördes som en kvalitativ litteraturstudie där fokus för kartläggningen gällt att analysera och spegla forskningsområdets bredd och mångfald.

Personer kan vara försvunna och/ eller saknas (missing) både ofrivilligt för att de är vilse (lost) eller frivilligt för att de håller sig undan (absent). Personen kan saknas (missing) eller inte saknas av någon. Forskningsperspektiven på området kan främst delas upp i ett s.k. geospatialt perspektiv inriktat mot geografisk positionering och eftersök. Detta perspektiv dominerar synen på verksamheten i Sverige. Det andra perspektivet "missingness" är inriktat mot upplevelser och processer hos och kring den personen som försvinner, anhöriga och samhällsfrågor kring försvinnande.

Stora delar av den internationella forskningen är inriktad på att utveckla och förbättra verksamheten eller ge kunskaper som är viktiga för verksamheten inom exempelvis teknikanvändning, riskbedömning och beteendeprofiler, andel återförsvinnanden, kostnader för insatser, anhörigas motiv för att anmäla försvinnanden och upplevelse av Polisens arbete i insatser.

I Sverige finns ytterst begränsad forskning på området och det finns ett stort kunskapsbehov för att kunna effektivisera såväl efterforskning som förebyggande och uppföljande aktiviteter. Det gäller både rent verksamhetsstöd som digitaliserade databaser för insamling och analys av nationell statistik som idag saknas, liksom metod- och kunskapsstöd samt beslutsstöd. Det finns också ett stort behov att validera internationella forskningsresultat för svenska förhållanden. Förslag till fortsatt forskning och konkreta projekt ges som exempelvis gäller uppföljning och verksamhetsanalys, processbeskrivningar, kostnadsmodeller och kostnadsanalys samt utveckling av effektivitetsmått och nyckeltal, digitalisering och metodstöd, utveckling av samverkan med frivilliga och med andra aktörer, validering av internationella forskningsresultat för användning i Sverige, utbyten och nätverk för praktiker och forskare på området.

Sammanfattning

Efterforskning av försvunnen person i andra fall (EFP) är den Svenska Polisens räddningstjänstområde och omfattar enligt Lagen om skydd mot olyckor (LSO) att: "efterforska personer som har försvunnit under sådana omständigheter att det kan befaras att det föreligger fara för deras liv eller allvarlig risk för deras hälsa". I efterforskningsinsatser kan andra myndigheters räddningstjänst liksom frivilligorganisationer medverka. Polisens efterforskning av försvinnanden grundas på ca. 25 000 händelserapporter om försvinnanden per år. Av dessa bedöms 9 000 som Prio 1 (omedelbara, akuta behov) eller Prio 2 (allvarliga försvinnanden) och av dessa i sin tur bedöms 450 som fara för liv eller allvarlig risk för hälsan och leder till beslut om räddningsinsatser enligt LSO. De största grupperna Polisen söker efter gäller personer med demenssjukdomar och personer med suicidproblematik. Av räddningstjänstärendena klaras 97% upp. Den försvunna personen anträffas i 28 % av fallen med nedsatt eller svårt nedsatt allmäntillstånd och det kan antas att dessa personer inte skulle ha överlevt om de inte anträffats. Ca 11 % anträffas avlidna.

Efterforskning av försvunna personer är därför ett område som både tar stora resurser i anspråk och utsätter berörda personer och närstående för ett stort lidande. De stora grupperna som försvinner: personer med demenssjukdomar och personer med suicidproblematik är grupper som ökar i samhället. Därmed är det ett viktigt kunskapsområde.

Studien är ett delprojekt av forskningsprojektet "Efterforskning av försvunna personer. Syftet var att göra en internationell kunskapsöversikt över forskning om efterforskning av försvunna personer samt att identifiera utvecklingsmöjligheter och utmaningar inom denna verksamhet samt att ge förslag till fortsatt forskning. Projektet genomfördes som en kvalitativ litteraturstudie där fokus för kartläggningen gällde att spegla och analysera forskningsområdets bredd och mångfald.

En internationell definition av en saknad (missing) person är att det inte går att fastställa var personen finns och att det inte går att utesluta att personen befinner sig i fara. Personer kan vara försvunna och/eller saknas (missing) både ofrivilligt för att de är vilse (lost) eller frivilligt för att de håller sig undan (absent). Personen kan saknas (missing) eller inte saknas av någon. Efterforskning i Sverige gäller enligt LSO enbart om det bedöms att personen befinner sig i, eller kan hamna i fara för liv eller allvarlig fara för hälsa. Svårigheten gäller att bedöma risken för att det föreligger fara för liv och hälsa innan personen anträffats.

Stora delar av den internationella forskningen är inriktad på att utveckla och förbättra verksamheten eller ge kunskaper som är viktiga för verksamheten. Det gäller exempelvis teknikanvändning som Unmanned Aerial System (UAS), utveckling av kart- och positioneringssystem, beteendeprofiler och intervjumanualer. Kunskapsstöd och metodstöd gäller exempelvis beslutsstöd, riskbedömning, stöd för hur länge det kan antas att en försvunnen person är i livet, statistiska sammanställningar av vilka som är utsatta grupper, andel återförsvinnanden, antal berörda av ett ärende eller kostnader för efterforskningsinsatser. I flera länder har Polisen egna kunskapsnätverk och/eller institutioner för forskning samt arbetar i samverkan med verksamhetsnära forskning som exempelvis the Scottish Institute for Policing Research, (SIPR). Forskningsperspektiven på området kan främst delas upp i ett s.k. geospatialt perspektiv inriktat mot geografisk positionering och eftersök, en inriktning som dominerar i Sverige. Det andra perspektivet "missingness" är inriktat mot upplevelser och processer hos och kring den personen som försvinner, anhöriga och samhällsfrågor kring försvinnande.

I Sverige finns ytterst begränsad forskning på området och det finns ett stort kunskapsbehov för att kunna effektivisera såväl efterforskning som förebyggande och uppföljande aktiviteter. Det gäller både rent verksamhetsstöd som databaser för insamling och analys av nationell statistik som idag saknas, kunskapsstöd och beslutsstöd. Det finns också ett stort behov att validera internationella forskningsresultat för svenska/nordiska förhållanden. Idag saknas kunskap om hur stor andel av allvarliga försvinnande som inte polisanmäls. Det saknas kunskap om kostnader för efterforskningsinsatser, om hur stor andel insatser som gäller återförsvinnanden. Vidare saknas det kunskap om hur många och hur närstående berörs av försvinnanden eller konsekvenser för tidigare försvunna. Slutligen saknas kunskap om hur berörda verksamheter såsom Polisen, socialtjänsten, hälso- och sjukvården m.fl. kan förebygga försvinnanden för exempelvis personer med demenssjukdom och personer med suicidproblematik. Inom dessa områden finns en hel del internationell kunskap som bör kunna vara relevant även för Sverige och svenska förhållanden.

Förslag till fortsatt forskning och utveckling med konkreta exempel på projekt till vidare forskning gäller:

- Hur kan den polisiära verksamheten "efterforskning av försvunna personer", (EFP) i Sverige lära från egna erfarenheter för att förbättra verksamhetens effektivitet och kvalitet? För det krävs systematisk verksamhetsuppföljning och återkoppling med hjälp av digitaliserade verktyg och databaser. Det gäller både verksamhetens innehåll, volym, kostnader, nyckeltal.
- Identifiering av behov och utveckling av olika metod- och kunskapsstöd för verksamheten såsom digitaliserade utbildnings- och informationsstöd, utveckling av teknik- och metodstöd som kart- och positioneringssystem, statistiska verktyg för analys.
- Processbeskrivningar som omfattar helheten i processen förebyggande-insats-efterarbete-utvärdering samt skillnader i ledningssystem, lagstiftning och kulturer och dess konsekvenser för verksamheten.
- Internationella forskningsutbyten och validering av internationella forskningsresultat för svenskt bruk samt uppbyggnad av internationella och nationella nätverk för kunskapsutbyten och forskningssamverkan. Utveckling av koordinering- och samverkansformer, såväl mellan olika aktörer av betydelse för verksamheten, både professionella som frivilliga, som utbyten mellan olika nationers verksamhet på området.

Förord och avtackande

Det här är en forskningsöversikt. Den avser att ge information om hur det här området studeras internationellt enligt syftet ovan. Det ger dels möjligheter att se var det saknas kunskap, var det finns kunskaper och att via källhänvisningarna söka upp kunskap och forskare inom ett område man vill specialstudera. Rapporten ger också möjlighet att se olika perspektiv och synsätt på efterforskning, samt att förstå hur vi i Sverige ser på efterforskning och vilka kunskaper vi tar till oss – liksom vad vi inte ser och faktiskt inte kan så mycket om.

Rapporten är i stor omfattning produkten av ett samarbete mellan forskare och Polisen. Det startade med ett stort förtroende från Stephen Jerand och medlemmar i Polisens nationella räddningsråd (NRD) 2017 och det mycket bestämda uttalandet från en instruktör på basutbildningen i EFP att *”det här är mycket systematiskt men det är inte ett vetenskapligt område!”* Och det är ju sant i Sverige där polisforskning till stor del verkar ägnas åt andra saker än verksamhetsstöd och utveckling, i alla fall inom detta område.

Trots det har Polisen byggt upp ett program, en struktur och intern utbildning på området där vi fått möjligheten att följa två regioners arbete via de regionala räddningsråden (RRD) i Stockholm och Östergötland där våra kontaktpersoner Bengt Gustavsson i Stockholm respektive Peter Holmstedt samt Lars Göran Samuelsson i Östergötland uppmuntrat, lyssnat, svarat på frågor, diskuterat tankar och förslag samt granskat och korrekturläst. Också Susanne Welanders utredare, Polisens Nationella Operativa Avdelning har blivit en viktig kontakt som läst rapporten med *”polisögon”*. Vår nationella kontaktperson Anders Leicht vid Polisens Kompetensenhet har involverats så mycket att han emellanåt muttrat om att jobba två heltider – så vi gjorde honom till medförfattare.

Vi har också fått råd om hur tex en databas kan byggas upp för den svenska statistiken av Magnus Lundin universitetslektor vid Akademin för textil, teknik och ekonomi, Sektionen för ingenjörsvetenskap, Högskolan i Borås.

Det visade sig finnas gott om internationell forskning vilket mängden av referenser i denna rapport är ett tecken på, där vi försökt fånga upp mångfalden. Det visade sig också finnas forskare med ett stort intresse för samarbete internationellt. Forskare som Dr Penny Woolnough, Abertay University och Scottish Institute for Policing Research i Skottland har bidragit med energi, tips, kunskapsstöd och gästföreläsningar och bjudit in både till forskningssamarbete och internationellt samarbete mellan Polisorganisationer. Vi tackar också forskningskollegor vid Centrum för forskning inom respons- och räddningssystem vid Linköpings universitet och Centrum för välfärdsstudier vid Högskolan i Borås för tips och stöd, och särskilt Rolf Solli och Tobias Andersson Granberg för vetenskaplig genomläsning och granskning.

Generellt har det varit, och är ett av de mest givande samarbeten om forskning och om kunskapsutveckling man kan tänka sig som också fått en hel del ringar på vattnet i form av andra samarbeten, internationella inbjudningar, skapande av nationellt nätverk. Som en medlem i ett RRD sade efter en presentation under projektets gång: *”Det är uppenbart att man ska ha med sig forskning”*.

Så vi tackar er alla för samarbetet

2019 10 16

Rebecca Stenberg, Maria Wolmesjö, Anders Leicht

Innehåll

1.	Bakgrund	8
1.2	Ett forskningsprojekt för att kartlägga efterforskning av försvunna personer i Sverige.....	8
2.	Inledning.....	9
2.1	Läsanvisningar	9
2.2	Hur studien har genomförts.....	9
3.	Efterforskning av försvunna i Sverige och internationellt.....	10
3.1	Efterforskningens omfattning och aktörer i Sverige	11
4.	Definitioner av försvunna personer	12
4.1	Saknad och ofrivilligt försvunnen	13
4.2	Saknad och frivilligt försvunnen eller frånvarande	13
4.3	Inte saknad och ofrivilligt försvunnen.....	14
4.4	Inte saknad och frivilligt försvunnen eller frånvarande	14
5.	Vilka försvunna/saknade efterforskas i räddningstjänstinsats?.....	14
6.	Forskning om efterforskning	17
6.1	Olika perspektiv på försvinnanden och försvunna	18
6.2	Det geo-spatiala perspektivet	18
6.2.1	Bedöma risker.....	18
6.2.2	Managing (land) search operations.....	19
6.2.3	Teknik, system, verktyg	21
6.2.4	Kostnader	21
6.2.5	Beteendeprofilering	22
6.3	Det kulturgeografiska/socialpsykologiska/samhällsperspektivet	25
6.3.1	Personen som försvinner	25
6.3.2	Motiv och beslut att försvinna	26
6.3.3	Avslut och förebyggande.....	26
6.3.4	Anhöriga och personal.....	27
6.3.5	Media.....	28
6.4	Ledning och samverkan om efterforskning och räddningstjänst	29
6.4.1	Samverkan	30
6.4.2	Samverkan med frivilliga	31
7.	Slutsatser och förslag till vidare forskning	32
7.1	Forskning och kunskapsstöd – slutsatser och diskussion.....	32
7.2	Förslag till fortsatt forskning	33
	Referenslista.....	39

1. Bakgrund

Efterforskning av försvunna personer är Polisens räddningstjänstuppgift i enlighet med Lagen om skydd mot olyckor. Uppgiften delas upp i Fjällräddning som omfattar efterforskning och räddning av personer i fjällmiljö och Efterforskning av personer i andra fall (EFP) som omfattar eftersök av saknade och försvunna personer. Den här rapporten behandlar de EFP-fall som inte ingår i Fjällräddning.

Ca 25 000 personer anmäls försvunna varje år i Sverige. Av dem är 9000 akuta och allvarliga försvinnanden. Och 450 är så allvarliga att det bedöms vara allvarlig fara för personens liv och hälsa och beslut om räddningstjänst tas.

De största grupperna som försvinner gäller personer med demenssjukdomar och personer med suicidproblematik. Båda grupperna ökar i Polisens egen statistik och i samhället¹. Försvinnanden skapar både ett stort och långvarigt lidande för de berörda och åsamkar Polisen och samhället stora kostnader för eftersök. Därmed är det ett viktigt område att skapa kunskap om, både för att kunna minska lidandet och spara samhällskostnader.

1.2 Ett forskningsprojekt för att kartlägga efterforskning av försvunna personer i Sverige

Ett forskningsprojekt för att kartlägga efterforskning av försvunna personer i Sverige genomförs av Centrum för forskning inom respons och räddningssystem, (CARER) vid Linköpings universitet och Centrum för välfärdsstudier (CVS) vid Högskolan i Borås under perioden 2017–2019 i samarbete med Polisen. Projektet är avgränsat till att fokusera på Polisens räddningstjänstuppgift enligt lag; *Efterforskning av personer i andra fall*².

Det övergripande syftet med studien var att beskriva aktörerna och processen i Polisens verksamhet efterforskning av försvunna personer i enlighet med Lagen om skydd mot olyckor. Mer i detalj avsågs flera delsyften. Den här rapporten avser det första delsyftet:

1. **Att göra en internationell litteraturöversikt över den forskning som finns på området, lyfta fram resultat och pågående projekt av vetenskapligt och praktiskt intresse, samt identifiera kunskapsdatabaser och kunskapsluckor.**
2. Att beskriva försvinnanden 1999 - 2006 statistiskt samt att undersöka om det går att ta fram kompatibilitet med internationell databas (exempelvis International Search and Rescue Incident Database, ISRID) för jämförelser.
3. Att översiktligt kartlägga efterforskningsprocessen från förebyggande till efterarbete samt centrala aktörer och aktiviteter i olika skeden av processen.
4. Att identifiera samverkansområden, former och strategier.
5. Att ge förslag till fortsatt forskning och identifiera utvecklingsmöjligheter och utmaningar i verksamheten samt söka forskningsmedel av relevans under projektperioden.

---

¹ Wolmesjö, M. (Red.) (2019) *Brukardelaktighet och inflytande i äldreomsorg*. Lund: Studentlitteratur.

Solli, R. & Wolmesjö, M. (2019) *Välfärden och framtiden – bekymmer och förhoppningsfulla lösningar*. Version 1.0 SOL-rapport: *Styrning, organisering och ledning 1:2019 CVS/ Högskolan i Borås*.

² SFS 2003:778 Lag om skydd mot olyckor

Ändamålet med en internationell litteraturöversikt var att visa på vilka perspektiv och kunskaper som finns och vilken forskning som bedrivs på området liksom vad som saknas, både från ett forskningsperspektiv och vilket kunskapsstöd som saknas från verksamhetsperspektiv.

Projektet var finansierat av Centrum för forskning inom respons- och räddningssystem vid Linköpings universitet (CARER) samt Centrum för Välfärdsstudier (CVS) vid Högskola i Borås och har genomförts i nära samarbete med Polisen.

2. Inledning

Syftet med denna studie är att göra en nationell och internationell litteraturstudie och i den redovisa aktuellt forskningsläge, definitioner, nyckelbegrepp på området och de centrala synsätt och perspektiv som förekommer internationellt. I alla delar tas skillnader mellan Sverige och andra länder upp när det gäller polisens samhällsuppdrag om "efterforskning av personer i andra fall"³, dvs hur praktiken går till och forskningsläget. Avslutningsvis diskuteras behov av kunskaper och ny forskning. Förslag till fortsatt forskning ges.

2.1 Läsanvisningar

Rapporten är indelad i en inledande del i kapitel 1 - 2 om projektet, syfte och hur rapporten producerats. Kapitel 3 - 5 redovisar verksamheten efterforskning internationellt och i Sverige, definitioner av försvunna, samt vilka aktörer som berörs i första hand. I kapitel 6 redogörs för forskningsperspektiv och områden inom efterforskning, eller av relevans för efterforskning. Kapitel 7 omfattar slutsatser om forskningsbehov och förslag till fortsatt forskning. För den som har bråttom rekommenderas sammanfattningen samt den konkreta listan på projektförslag i slutsatserna.

2.2 Hur studien har genomförts

Metoden för studiens genomförande är kvalitativ innehållsanalys⁴ där fokus för kartläggningen gäller att spegla och analysera ett forskningsområdes bredd och mångfald, vilket präglar det kvalitativa urvalet⁵ där det är kvaliteterna, dvs innehållet i mångfalden som är av primärt intresse, snarare än kvantiteten forskning inom olika frågor (vilket skulle kunna vara ett nästa steg). Studien bygger främst på dokumentstudier. Data hämtas dels från omfattande och breda sökningar i forskningsdatabaser och journaler på begrepp som *Ground Search and Rescue*, (*GSAR*), *Urban Search and Rescue*, (*USAR*), *Wilderness Search and Rescue* (*WISAR*), *Search and Rescue*, *Search for *, lost, missing persons, missing people*, och kombinationer av dessa. Utifrån inledande övergripande sökningar har sedan riktade sökningar gjorts utifrån författare, forskningsprogram och tips från forskningskontakter och praktiker inom främst "blåljusområdet" och socialt arbete/social work samt vildmarksmedicin. Data från tidigare forskningsprojekt om räddning har också använts. Slutligen har data tagits fram utifrån diskussioner och riktade frågor från poliser och andra verksamma på området. Det bör poängteras att efterforskning av försvunna personer är ett allt annat än enhetligt kunskapsområde som finns fragmenterat inom en mängd olika forskningsfält internationellt. Nationellt har forskning inom området hittills varit ytterst begränsad.

---

³ SFS 2003:778 Lag om skydd mot olyckor

⁴ Hsieh, H.-F. and Shannon, S. E. (2005) 'Three Approaches to Qualitative Content Analysis', *Qualitative Health Research*, 15(9), pp. 1277–1288.

⁵ Patton, Quinn, M. (1991). 2nd ed. *Qualitative Evaluation and Research Methods*. Sage Publications.

Eftersom studien är en forskningsöversikt är det många referenser till andras forskning och andra källor. Vi har valt att lägga källorna i noter för att de inte ska störa texten för mycket. Vi har också ibland valt att referera till pågående egen forskning för att visa relevansen i Sverige. Kvalitetsgranskning av rapporten har skett i form av att poliser både i de regionala räddningsråden (RRD) och Nationella operativa avdelningen (NOA) har läst och givit synpunkter på innehållet. Rapporten har också lästs och granskats av forskare i CARER och vid Borås Högskola.

3. Efterforskning av försvunna i Sverige och internationellt

Efterforskning av försvunna personer utgår i Sverige från lagtextens formulering av uppdraget i Lagen om skydd mot olyckor (LSO) kap 4 § 1–4 som omfattar statlig räddningstjänst⁶, dvs såväl Sjö- och flygräddning som Fjällräddningstjänst och Efterforskning av försvunna personer i andra fall. De två senare är den svenska Polisens räddningstjänstuppdrag. De olika uppdragen skiljer sig åt.

Fjällräddningstjänst (LSO 4:1) omfattar både att söka och att rädda personer, dvs att:

"1 efterforska och rädda den som har försvunnit under sådana omständigheter att det kan befaras att det föreligger fara för dennes liv eller allvarlig risk för dennes hälsa,

2 rädda den som råkat ut för en olycka eller drabbats av en sjukdom och som snabbt behöver komma under vård eller få annan hjälp."

Efterforskning av försvunnen person i andra fall (EFP), omfattar att:

*"efterforska personer som har försvunnit under sådana omständigheter att det kan befaras att det föreligger fara för deras liv eller allvarlig risk för deras hälsa."*⁷

Till skillnad från andra statliga efterforsknings- och räddningsuppdrag, s.k. Search and Rescue-uppdrag förutom flygräddning omfattar uppdraget inte räddningsuppdrag utan enbart efterforskning. När en försvunnen person anträffas lämnas den över till ambulans och om det behövs till räddningstjänst. Räddningsuppdraget ligger på kommunerna och sjukvårdsuppdraget på sjukvårdshuvudmannen. Men det innebär inte att polisen, så långt det är möjligt, löser detta, såvida det inte oundgängligen kräver kompetens som polisen saknar. Uppdraget omfattar också sökande i sjöar, vattendrag och vissa hamnar. När det gäller de tre största sjöarna och havet har dock Sjö- och flygräddningen sök- och räddningsuppgiften. Räddningstjänstuppdraget har lite av en särställning inom det generella svenska polisuppdraget som kan sägas domineras av att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda brott och störningar. Den här delrapporten avgränsas främst till att gälla EFP.

Internationellt omfattas ofta räddning i efterforskningsuppdraget. Efterforskning betecknas beroende på inriktning som *Wilderness Search and Rescue* (WISAR)⁸, *Urban Search and Rescue* (USAR)⁹ och *Ground Search and Rescue* (GSAR)¹⁰. USAR används både när det gäller sökande och räddning i

⁶ Lagen om skydd mot olyckor (LSO) kap 4 § 1-4. ref: SFS 2003:778

⁷ Lagen om skydd mot olyckor (LSO) kap 4 § 4. ref: SFS 2003:778

⁸ Boore, S. M., & Bock, D. (2013). Original research: Ten Years of Search and Rescue in Yosemite National Park: Examining the Past for Future Prevention. *Wilderness & Environmental Medicine*, 24, 2–7.

⁹ Hamp, Q., Zhang, R., Chen, L., Gorgis, O., Ostertag, T., Loschonsky, M., & Reindl, L. (2014). New technologies for the search of trapped victims. *Ad Hoc Networks*, 13(Part A), 69–82.

¹⁰ Diamanti, N., Annan, A. P. & Giannakis, I. (2016). Predicting GPR performance for buried victim search & rescue, *16th International Conference on Ground Penetrating Radar (GPR)*.

tätbebyggt område och försvinnanden/saknade i samband med katastrofer som jordbävningar och terrorangrepp. GSAR används både för sökande efter försvunna/saknade i samband med katastrofer och för sökande i jord och under jord. SAR kan också omfatta *Marin & Aeronautical Search and Rescue* (SAR) i eller under vatten samt sökande efter flygande objekt.

Det svenska uppdraget att söka efterförsvunna personer kan sägas delas in i två faser: ett minutoperativt sökande efter den försvunna personen som den första fasen och utredning i den andra fasen som tar vid när det minutoperativa sökandet (i ett sök område) upphör. När det gått 60 dagar efter försvinnandet, eller tidigare, ska uppgifter om den försvunne sändas in till Nationella Operativa Avdelningen inom Polisen (NOA) där uppgifterna bevakas⁵. Under pågående efterforskning kan även en förundersökning (FU) startas vid misstanke om brott. Den sker parallellt (samordnat) med efterforskningen men inte integrerat med denna. Anledningen är att man stödjer sig på olika lagstiftningar (LSO respektive RB/FUK, Rättegångsbalken/Förundersökningskungörelsen). I exempelvis Storbritannien delas inte EFP och utredning upp utan sker integrerat med samarbete mellan ansvariga från bägge verksamheterna. Också i Sverige har mer utredningsstöd i sökprocessen efterfrågats¹¹.

3.1 Efterforskningens omfattning och aktörer i Sverige

Den Svenska Polisens efterforskning av försvinnanden grundas på ca. 25 000 händelserapporter om försvinnanden per år. Av dessa bedöms 9 000 som Prio 1 (omedelbara, akuta behov) eller Prio 2 (allvarliga försvinnanden) och av dessa i sin tur bedöms 450 som fara för liv eller allvarlig risk för hälsan och leder till beslut om räddningsinsatser enligt LSO¹². Av räddningstjänstärendena klaras 97 % upp. Enligt Polisens egen statistik¹³ anträffas den försvunna personen i 28 % av fallen med nedsatt eller svårt nedsatt allmäntillstånd och det kan antas att dessa personer inte skulle ha överlevt om de inte anträffats. 10–15 personer per år (3 %) anträffas inte i samband med den akuta sökingsinsatsen och ett fåtal av dessa försvinner för gott. Av samtliga försvinnanden som leder till polisiära räddningsinsatser enligt LSO¹⁴ anträffas 11 % döda.

Statistik från de svenska räddningsinsatserna visar att kategorin *deprimerade* är störst med 24 % följd av *personer med demens* med 20 %. Kategorin *äldre* (som uppvisar stora likheter med kategorin dementa) utgör 5 % av fallen. *Barn upp till tolv år* står för 8 % av samtliga fall (ena hälften 1–6 år, andra hälften 7–12 år).

Under 2017 genomfördes också enligt samma källa ca 230 *fjällräddningsinsatser*, undsättning av sjuka eller skadade, av Polisens Fjällräddning (vilket innebär en noterbar ökning under de två senaste åren).

Jämfört med exempelvis Skottland har Sverige dubbelt så stor befolkning men ungefär likas många försvinnanden¹⁵. Det är dock jämförelser vars innehåll behöver kontrolleras och valideras för att inte bygga på mätfel.

---

¹¹ Lundin, R., & Säwensten, C. (2018). Koordinering av sökresurser vid efterforskning av försvunna personer i Polisregion Stockholm. C-uppsats. Linköpings universitet.

¹² SFS 2003:789 Lagen om skydd mot olyckor. Justitiedepartementet.

¹³ Leicht, A. (2018). Muntlig och skriftlig kommunikation. Polisen.

¹⁴ SFS 2003:789. Kap 4:4.

¹⁵ Woolnough, P. (2019). Gästföreläsning vid Linköpings universitet 2019-05-28.

3.1.1 Andra aktörer

Andra aktörer som är relevanta för området efterforskning i Sverige är:

Sjö- och flygräddningen som får in ca 2 000 SAR-händelser per år via SOS Alarm. Därutöver går vissa ärenden direkt via VHF eller som medlemsärende via Sjö- och flygräddningssällskapet (SSRS). Sjö- och flygräddningscentralen tar också emot larm från olika typer av nödsändare.¹⁶

Den kommunala räddningstjänstens vida ansvar enligt LSO innebär att räddningstjänsten blir inkopplad tex för vattensök eller för miljöer som andra av arbetsmiljöskäl inte kan genomsöka eller där resurserna är knappa.

Frivilliga uppdrag på området har kartlagts i en uppsats. Hemvärnet, Missing People Sweden, SAR Sweden, Svenska Brukshundsklubben och flera av de frivilliga försvarsorganisationerna medverkar med sina resurser vid efterforskning både på Polisens och Sjö- och flygräddningens uppdrag¹⁷.

Exempelvis Missing People Sweden (MPS) genomför eftersök i ca 1,8 uppdrag/dag varav en liten del kan ske i samband med LSO-sök medan andra initieras av anhöriga¹⁸.

Röda korset och Rädda barnen har sedan lång tid verksamhet och stöd för efterforskning av familjemedlemmar och återförening av familjer som splittras i samband med krig och katastrofer¹⁹.

ECPAT arbetar med att spåra och hjälpa offer för trafficking²⁰.

4. Definitioner av försvunna personer

Personer kan vara försvunna av olika skäl och på olika sätt. En till synes enkel definition är komplicerad vid närmare påseende:

Försvunna personer omfattar ett flertal olika typer av försvinnanden och olika aktörer, varav vissa är nödställda medan andra inte är det. Det finns frivilliga försvinnanden där någon håller sig undan av olika skäl, det finns försvinnanden där den försvunne själv inte upplevt sig försvunnen men å andra sidan inte sett något skäl att aktivt meddela anhöriga om sin vistelseort. Ungdomar rymmer hemifrån, asylsökande går "under jorden" och kriminella flyr utomlands. Brottsliga bortföranden förekommer, men de är mycket ovanliga. Personer med psykisk ohälsa drar sig undan för att få vara ifred och suicidala gör det för att avsluta sitt liv. Slutligen finns de fall där den försvunne är vilse och inte själv kan finna vägen till tryggheten och säkerheten.

Det innebär att personer kan vara försvunna frivilligt eller ofrivilligt, de kan också vara saknade eller inte saknade och de kan befinna sig i nöd eller inte. Å ena sidan avses personer som saknas utan att det finns någon form av fara för deras liv och utan att de själva uppfattar sig som försvunna (eng:

¹⁶ Stenberg, R. (2016) Alarmering, larm, larmkedjor - ett komplext organisatoriskt fält. *CARER rapport 2016:15*, Linköping University Press, Sweden.

¹⁷ Lundin, R., & Säwensten, C. (2018). Koordinering av sökresurser vid efterforskning av försvunna personer i Polisregion Stockholm (Dissertation). Linköping University.

¹⁸ Missing People Sweden. (2018). Verksamhetsberättelse och Årsredovisning 2018. <https://www.missingpeople.se/sv/om-oss/>.

¹⁹ the Red Cross (xxxx). Humanitarian debate: Law, policy, action: The Missing. *International Review of the Red Cross*. Volume 99, No. 905. International Committee of the Red Cross.

²⁰ Ecpats hemsida <https://www.ecpat.org/> hämtad 2019-09-23.

absent) och å andra sidan personer som är vilse och "försvunna under sådana omständigheter att det föreligger fara för liv eller allvarlig risk för hälsan" (eng: lost/missing). Tabell 1 visar exempel på olika sätt en person kan vara försvunnen på, där flera olika dimensioner är aktuella.

Tabell 1 Exempel på olika sätt att vara försvunnen på

Försvunnen	Lost – det går inte att fastställa var personen är/personen vet inte själv var den är	Not lost- Frånvarande men personen vet själv var den är
(Missing) Saknas – Personen är inte där han/hon förväntas vara	Vilse Bortförd Egenmäktighet med barn Olycka Naturkatastrof Saknade (displaced) personer exempelvis i samband med flyktingströmmar och naturkatastrofer	Missförstånd om var personen förväntas vara Inte förstår att han/hon saknas Inte kunna meddela var han/hon är Vill vara ifred "Kvarglömda" barn Egenmäktighet med barn Flykt/rymning Suicidrisk/intention att ta sitt liv Ej meddelad frånvaro från skola/arbete Saknade (displaced) personer Gått under jorden tex. efter negativ asylansökan
(Not missing) - Personen saknas inte, anmäls inte saknad, letas inte efter	Offer för trafficking "Gatubarn" Personer utan bostad/i hemlöshet Personer med olika förvirringstillstånd	Gått under jorden tex. efter negativ asylansökan Personer som lever utanför samhället Internationella tiggare Offer för trafficking Personer utan bostad/i hemlöshet "Gatubarn"

Egen sammanställning baserad på Stevenson & Woolnough, 2016 ²¹

4.1 Saknad och ofrivilligt försvunnen

En person kan därmed vara *saknad* (missing) för att han/hon inte själv vet var han/hon är, inte kan finna vägen hem²², eller till önskad destination och är vilse (lost). Det kan exempelvis gälla en person med demenssjukdom som kan ha svårt att orientera sig i tid och rum eller en person som går vilse i skogen. Personen kan också ha råkat ut för en olycka eller vara bortförd och varken själv vet var han/hon är eller att det kan fastställas var han/hon befinner sig. Den här personen vill bli hittad.

4.2 Saknad och frivilligt försvunnen eller frånvarande

En person kan saknas för att han/hon är *frånvarande* (absent) men där den försvunna personen själv inte uppfattar sig som försvunnen. Det innebär att personen kan vara saknad beroende på missförstånd, beroende på att han/hon inte vill ge sig till känna, för att han/hon rymt eller gömt sig,

²¹ Stevenson, O. & Woolnought, P. (2016). Geographies of Missing People: Improving Police Knowledge and response to Missing Persons. In Morerewitz, S.J., Sturdy Colls, C. (eds.). (2016). Handbook of Missing Persons. Switzerland: Springer.

²² Uppgift Anders Leicht, Polisen 2017.

eller för att han/hon inte kan meddela var han/hon är, eller för att personen är hindrad att meddela sig. Men det kan också gälla exempelvis barn som blir "kvarglömda" i bilar, på dagis eller hos en kompis. När det gäller frivilliga försvinnanden är det var och ens rättighet att som myndig person hålla sig undan. När det gäller personer som är suicidala, tonåringar eller barn som rymmer, eller om det finns brott bakom försvinnandet faller uppdraget om efterforskning inom ramen för Polisens uppgift²³, men det är inte klart uttryckt någonstans. Man stödjer sig dels på polislagen, dels på att det är först när den försvunne anträffats som ett eventuellt brott kan uteslutas.

4.3 Inte saknad och ofrivilligt försvunnen

Personer kan också vara *vilse*, råka ut för olyckor eller vara försvunna fast ingen saknar dem. Det kan t.ex. gälla ensamma personer med demenssjukdom. Det kan också gälla trafficking-offer. En person kan också vara i *förvirringstillstånd* av olika orsaker och upplevas som, eller uppleva sig själv som vilse eller frånvarande fast han/hon är närvarande rent fysiskt.

4.4 Inte saknad och frivilligt försvunnen eller frånvarande

Det kan slutligen vara så att personen inte saknas av någon fast han/hon är frånvarande. Det kan exempelvis gälla den ökande gruppen personer som lever på gatan som "gatubarn", "tiggare", "hemlösa", personer som av olika skäl står utanför samhället eller som saknar representation i politiska sammanhang där de borde ha det^{24,25}. Exempelvis Sigvardsdotter pekar ut saknad som något som också finns på makronivå i samhället²⁶

5. Vilka försvunna/saknade efterforskas i räddningstjänstinsats?

Alla försvunna efterforskas inte. I Sverige anger lagstiftningen²⁷ att räddningstjänst endast gäller försvunna som bedöms vara i livsfara eller utsatta för allvarlig hälsorisk, samt efterforskas så länge som risken kvarstår. Det innebär att bedömning av risken den försvunna personen är utsatt för är avgörande. Det är en bedömningsfråga vem som efterforskas och hur länge. Försvunna barn i Sverige generellt saknas snabbt, efterforskas nästan alltid och återfinns oftast efter kort tid²⁸. Ett dilemma är att man i vissa fall inte kan bedöma risken med försvinnandet förrän personen återfunnits.

När det gäller försvinnanden där den försvunna personen inte bedöms vara utsatt för risk så är det inte uttryckligen uttryckt någonstans att de ska efterforskas. Men polisen söker ändå, för att det är först när den försvunne anträffats som man kan avgöra om det ligger ett brott bakom eller inte. I övrigt kan man stödja sig på Polislagens andra paragraf:

---

²³ Lagrum kan vara såväl Lagen om skydd mot olyckor (LSO), Polislagen 2§ 4, Brottsbalken eller Rättegångsbalken.

²⁴ Swärd, H. (2008) Hemlöshet. Lund: Studentlitteratur AB 255s.

²⁵ Swärd, H. (2017) Välfärdssamhället och globaliseringens effekter – flyktningmigration och social rörlighet I Swärd, H: (red) Den kantstötta välfärden. Lund: Studentlitteratur AB. 335s.

²⁶ Sigvardsdotter, E. (2012). Presenting the absent. an account of undocumentedness in Sweden. Department of Social and Economic Geography, Uppsala University.

²⁷ SFS 2003:778 Lag om skydd mot olyckor

²⁸ Uppgift Bengt Gustavsson (2018). Intervju. Polisen Region Stockholm.

”2§ Till Polismyndighetens uppgifter hör att ...

4. lämna allmänheten skydd, upplysningar och annan hjälp, när sådant bistånd lämpligen kan ges av polisen.”²⁹

Det finns heller inget krav på att Polisen ska söka efter avlidna, men det görs ändå. Ett skäl till det är att det är först när man anträffat den avlidne som dödsorsaken (eventuellt brott) kan fastställas.

En klassisk studie av Tarling & Burrows³⁰ visar att ca 96 % av de som anmäls försvunna hittas eller tar sig hem utan att de behöver efterforskas. En aktuell studie visar att personer med demenssjukdom i åtminstone två tredjedelar av fallen av försvinnande-episoder tar sig hem själva eller återfinns av anhöriga/vård- och omsorgspersonal och aldrig kommer till Polisens kännedom³¹. Att detta har relevans också i Sverige stärks av pågående forskning³². Bland dem som blir föremål för Polisens räddningstjänst, både i Sverige och internationellt är dock personer med demenssjukdom och personer med suicidproblematik, de största grupperna. Personer med demenssjukdom som vandrar i väg eller blir förvirrade kan vara både vilse och saknade medan personer med suicidproblematik ofta söker ensamheten. Efter de största grupperna: deprimerade personer och personer med demens följer personer med psykisk sjukdom, ohälsa eller neuropsykiatriska funktionsvariationer (6,5%), svamp- och bärplockare, vandrare och äldre (4,6%) i fallande ordning. Fiskare, främst män i övre medelåldern som drunknar eller fryser ihjäl i kallt vatten, kommer först på elfte plats antalsmässigt sett (2,4 %) av alla räddningsinsatser men 14 % av fiskarna anträffas döda.³³

Efterforskning enligt räddningstjänstuppdrag avslutas när personen anträffats eller när den allvarliga risken för liv och hälsa inte längre bedöms föreligga. Det innebär exempelvis att om personen hittas eller om en person bedöms ha drunknat avslutas sökandet när personen med största sannolikhet inte kan antas vara i livet längre. Behovet av efterforskning graderas efter internationella principer³⁴ som nödläge (1), beredskap (2) eller ovisshet (3) och kan under ett pågående ärende bedömas om flera gånger. Nödläge föranleder räddningstjänstinsats medan också lägre prioriterade ärenden kan vara mycket allvarliga. Grunden för bedömningen av angelägenhetsgraden utifrån risken görs av Polisen utifrån särskilt formulär³⁵ men där också den professionella bedömningen är central då det finns så många olika typer av försvinnanden och många olika situationer de sker i³⁶.

²⁹ SFS 1984:387. Polislagen 2§, p 4.

³⁰ Tarling, R. & Burrows, J. (2003). The Nature and Outcome of Going Missing: The Challenge of Developing Effective Risk Assessment Procedures. *International Journal of Police Science & Management*. Vol 6, Issue 1, pp. 16 – 26.

³¹ Karen Shalev Greene, K., Clarke, C.L., Pakes, F. & Holmes, L. (2019). People with Dementia Who Go Missing: A Qualitative Study of Family Caregivers Decision to Report Incidents to the Police. *Policing*, Volume 0, Number 0, pp. 1–13. Oxford University Press.

³² Stenberg & Wolmesjö Efterforskning av försvunna personer, EFP (pågående forskning 2019-)

³³ Polisens egen statistik

³⁴ IAMSAR MANUAL (2013) *International Aeronautical and Maritime Search and Rescue Manual*. International Civil Aviation Organization and International Maritime Organization. vol III, 2013.

³⁵ Polismyndighetens handbok för efterforskning av försvunna personer. Polisen, PM 2016:12. Saknr236. Publ 2016-03-16.

³⁶ Tarling & Burrows 2003.

De nordiska länderna har många likheter där Polisen har huvudansvaret för efterforskning av försvunna³⁷. Mellan de nordiska länderna kan Sverige och Norge enligt bedömning här sägas ha den hårdaste skrivningen av vem som ska eftersökas. Sökande i Sverige och Norge gäller endast person i allvarlig fara för liv eller hälsa³⁸ medan man i Finland lagt till att det också gäller personer som inte kan ta vara på sig själva, och i Danmark att omständigheterna kring försvinnandet och anhörigas inställning också är ett underlag för bedömningen³⁹.

I Storbritannien finns inte samma tydliga avgränsning av uppdraget. Man gör skillnad på att vara försvunnen/saknad (missing) eller frånvarande (absent). I de två sistnämnda fallen sker efterforskning. En definition av skillnaden förmedlad av Stevenson och Woolnough lyder, i fri översättning: *En saknad person (missing person) är en person där man inte kan fastställa var personen finns förrän den återfinns, där försvinnandet är oväntat och sammanhanget eller personens tillstånd är okänt men kan indikera att personen befinner sig i fara*⁴⁰. Frånvarande är en person som inte kan återfinnas på den plats eller i det sammanhang personen förväntas att befinna sig. I praktiken leder prioriteringen dock till liknande resultat som i Sverige⁴¹ och prioriterade insatser gäller i stort sett samma grupper av försvunna som i Sverige.⁴² Definitionen här har använts som utgångspunkt för tabellen ovan. I forskningssammanhang är den brittiska definitionen enligt ovan väl etablerad.

När det handlar om försvinnanden som inte innebär "fara för liv eller allvarlig risk för hälsan" så är ansvaret för dem inte reglerat i LSO⁴³. I praktiken hanteras de av polisen inom ramen för polisens stödjande och hjälpande verksamhet enligt Polislagen⁴⁴ eller i brottsutredning. I annat fall gäller annan lagstiftning som socialtjänstlagen⁴⁵, hälso- och sjukvårdslagen⁴⁶, lag om särskild utlänningskontroll⁴⁷, lagen om vård av unga⁴⁸ för att nämna några. Försvinnanden kan primärt också gälla andras områden som exempelvis försvinnanden i samband med vårdnadsstrider vilket både utreds av Polisen men också är socialtjänstens område, liksom ärenden som rör barn som saknas i skolan. Sökande som inte klassas som räddningstjänst kan också ske på anhörigas uppdrag till organisationer som specialiserat sig på det, som Missing People Sweden, Röda korset och Ecpat. De två senare är också verksamma när det gäller internationell efterforskning och trafficking.

---

³⁷ Polisen. (2014). Slutrapport från projektet; Nordisk samverkan vid eftersök av försvunna personer. Dnr POA-069-748/12.

³⁸ LSO 4:4,

National veileder for redningstjenesten: Søk efter savnet person på land, utgave 1. 2015.

³⁹ Polisen. (2014).

⁴⁰ College of Policing (2016). Major investigations and public protection. Missing persons. <https://www.app.college.police.uk/app-content/major-investigation-and-publicprotection/missing-persons/>, p. 1.

⁴¹ Police Scotland. (2015). Missing Person Investigation Standard Operating Procedure 09/04/2015. Ver 5.0. National Missing Person Unit. Police Scotland.

⁴² Stevenson, O. & Woolnought, P. (2016). Geographies of Missing People: Improving Police Knowledge and response to Missing Persons. In Morerewitz, S.J., Sturdy Colls, C. (eds.). (2016). Handbook of Missing Persons. Switzerland: Springer.

⁴³ SFS 2003:778 Lag om skydd mot olyckor. Justitiedepartementet L4, Stockholm: Regeringskansliet.

⁴⁴ SFS 1984:387 Polislagen § 2., Justitiedepartementet L4, Stockholm: Regeringskansliet.

⁴⁵ SFS 2001:453 Socialtjänstlag, Socialdepartementet. Stockholm: Regeringskansliet.

⁴⁶ SFS 2017:30: Hälso- och sjukvårdslag. Socialdepartementet. Stockholm: Regeringskansliet.

⁴⁷ SFS 1991:572 lag om särskild utlänningskontroll, Justitiedepartementet L4. Stockholm: Regeringskansliet.

⁴⁸ SFS 1990:52 Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga

Indexeringen av försvinnandet är därmed mycket betydelsefull för hur ett ärende och en eventuell eftersökning hanteras och med vilka resurser det görs. Beslut om räddningstjänst öppnar via lagstiftningen så att säga "verktygslådan" för betydligt mer omfattande resurser för att söka personen än vad Polisen annars har. Det gäller dels användning av andra samhällsresurser för sökande, utnyttjande av tjänsteplikt, ingrepp i annans rätt, som tex. att begära ut mobildata, journaler eller så kallade levnadsberättelser om enskilda personer inom äldreomsorgen.

Det är också viktigt att den som tar emot en anmälan snabbt kan bedöma risken vid ett försvinnande för att därmed kunna identifiera försvinnanden som genererar räddningstjänst. Personer med demenssjukdom far ofta illa och har en hög dödlighet vid försvinnanden⁴⁹ liksom personer med suicidrisk. I Sverige anträffas ca 9 % av personer med demenssjukdom som sökts vid räddningstjänst döda⁵⁰, vilket är en nästan dubbelt så hög siffra som exempelvis i UK⁵¹.

6. Forskning om efterforskning

Det finns en omfattande och mångfacetterad internationell forskning inom området efterforskning/försvinnanden, där merparten av det vi kunnat finna kommer från USA, Storbritannien, Canada och Australien. Svensk forskning inom området finns i ytterst begränsad omfattning, företrädesvis angående tekniska system för identifiering eller information som exempelvis forskning om användning av obemannade farkoster för eftersök av drunknade i vatten⁵², eller sensorer för eftersök till havs⁵³. Några sociologiska studier finns dels angående saknade personer i betydelsen personer eller roller som är orepresenterade i samhället eller lever "off the grid" som exempelvis s.k. EU-migranter⁵⁴. Kring organisationen Missing People Sweden (MPS) har det kommit några uppsatser och en studie i sociologi⁵⁵ som diskuterar MPS kontrollverksamhet, vilket får ses som ett ovanligt perspektiv. I en studie om partnerskap mellan polis och medborgare analyseras medverkan av polisens volontärer och Missing People i polisiärt arbete i Sverige⁵⁶. Resultatet visar att frivilligt engagemang från allmänheten kan bidra till en förbättrad kommunikation mellan polis och allmänhet. Risken är dock gränserna kan bli otydliga och rättssäkerheten kan ifrågasättas utan tydlighet i rollerna.

---

⁴⁹ Adams, A. L., Schmidt, T. A., Newgard, C. D., Federiuk, C. S., Christie, M., Scorvo, S., & DeFreest, M. (2007). Search Is a Time-Critical Event: When Search and Rescue Missions May Become Futile. *Wilderness & Environmental Medicine*, 18(2), 95–101.

Bantry White & Montgomery 2016.

⁵⁰ Leicht, Anders (2019) Statistik från Polisen

⁵¹ Shalev Greene 2019

⁵² Claesson 2016

⁵³ Sjögren, T. (2012). *Synthetic Aperture Radar signal and image processing for moving target indication and side lobe suppression*. Diss. Blekinge tekniska högskola.

⁵⁴ Sigvardsson, E. (2012). *Presenting the absent. an account of undocumentedness in Sweden*. Department of Social and Economic Geography, Uppsala University.

⁵⁵ Sjösvärd, A. (2015). Forever missed - Never forgotten: Emotion and action in a Swedish voluntary search and rescue organization. *Sociologisk Forskning*, 2015, 52(2):131-154

⁵⁶ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) 2018, Partnerskap mellan polis och medborgare. Polisens volontärer och Missing People Sweden. Stockholm: MUCF

Forskning om efterforskning som en process som omfattar en mängd olika aktörer, system, teknik, psykologiska, sociala och medicinska förhållanden saknas helt i Sverige. och kan sägas vara ett saknat forskningsområde kring en verksamhet som ökar i omfattning^{57, 58, 59}.

6.1 Olika perspektiv på försvinnanden och försvunna

Två tydliga forskningsperspektiv finns representerade när det gäller försvunna personer. Det första perspektivet gäller ett *geo-spatialt perspektiv*⁶⁰ där hantering av data har en geografisk eller positioneringskomponent kopplat till sig. Fokus är på frågor om hur de sökande bäst kan finna personen, hur länge personen kan överleva och hur långt bort den kan ta sig samt hur länge det då kan vara rimligt att söka, hur standarden Managing Search Operations, MSO ska användas och olika teknikers och sökresursers effektivitet.

Det andra perspektivet kan sägas vara *kulturgeografiskt/socialpsykologiskt*⁶¹ och fokuserar på personers motiv och upplevelser i samband med försvinnanden, liksom relationer till anhöriga och mellan anhöriga och Polisen samt frivilligas upplevelser av att medverka i frivilligorganisationers eftersök och räddning⁶². Lite förenklat kan vi här tala om det geo-spatiala perspektivet som ett utifrån perspektiv och det kulturgeografiska/socialpsykologiska perspektivet som ett inifrån perspektiv.

6.2 Det geo-spatiala perspektivet

Centralt inom det geo-spatiala perspektivet är att kunna särskilja olika typer av försvinnanden, bedöma risken de medför, olika beteenden att inrikta sökandet efter samt metoder och verktyg för att effektivisera sökandet.

6.2.1 Bedöma risker

I en amerikansk studie⁶³ om hur länge det är meningsfullt att söka efter olika grupper var tiden den absolut mest dominerande faktorn för överlevnad även om ålder, kyla/hetta/sjukdom var några av de variabler som spelade in. Efter 51 timmar var 99 % av dem som återfanns, fortfarande i livet. Också vid längre sök återfanns levande personer i fler än hälften av sökinsatserna, men det rör sig om en mycket liten grupp. Denna grupp kunde dock överleva mycket länge, särskilt på land. Författarna själva pekar på att den statistiska säkerheten i denna studie dock blir ganska låg när enskilda grupper sätts i fokus.

För personer som försvinner i vatten är överlevnadsgraden med hjälp av återupplivning beroende av bl.a. vattentemperatur, vattnets salthalt och personens ålder samt om personen dragit in vatten i

---

⁵⁷ Kvällsposten 2016 Rekordstor ökning av försvunna personer, www.expressen.se 27 juni 2016

⁵⁸ Länsstyrelsen 2016 På flykt och försvunnen. En nationell kartläggning av ensamkommande barn som avviker. Stockholm: Länsstyrelsen, Rapport 2016:25

⁵⁹ Jacobson, G. 2016. Antalet försvunna personer ökar kraftigt. Nyhetstidningen Inblick. www.inblick.se 7 juli, 2016.

⁶⁰ Albano, R., & Sole, A. (n.d.). Geospatial Methods and Tools for Natural Risk Management and Communications. ISPRS INTERNATIONAL JOURNAL OF GEO-INFORMATION, 7(12).

⁶¹ Koester, R. J. (2008). *Lost Person Behavior: A Search and Rescue Guide on Where to Look – For Land, Air and Water*. Charlottesville, VA, dbS Productions.

⁶² Lois, J (2003). *Heroic Efforts: The Emotional Culture of Search and Rescue Volunteers*, NYU Press, 2003.

⁶³ Adams et al 2007.

lungorna eller hjärtat stannat på grund av kyla⁶⁴. I en brittisk studie⁶⁵ anges tiden för möjlig överlevnad i vatten varmare än sex grader till 30 min och i kallare vatten till 90 min, vilket förefaller väl kort när det gäller varmare vatten. Här har ny forskning, bland annat från Sverige⁶⁶ visat att överlevnadstiderna bör förlängas. Äldre personer och personer med demenssjukdom är betydligt mer sårbara än yngre.

Vissa australiensiska studier pekar på att misstankarna hos anmälaren om orsaken till försvinnandet varit korrekta i hög utsträckning⁶⁷ men en efterforskningsprocess måste förhålla sig till eventuell kriminalitet⁶⁸ där den som anmäler någon saknad också kan vara den som är orsak till försvinnandet, exempelvis en misshandlande anhörig men också att tidigare kriminalitet också förknippas med förhöjd risk i samband med försvinnanden⁶⁹.

Tarling och Burrows⁷⁰ visade dock utifrån en genomgång av insatser i UK som varit besvärliga att lösa, både hur olika karaktär försvinnanden har, och därmed hur svårt det är att bedöma hur riskfyllda de är. De ansåg att standarder och rutiner inte kan täcka allt utan att professionella bedömningar är viktiga.

6.2.2 Managing (land) search operations

Den internationella sökstandarden Managing Search Operations (MSO) är en systematisk strategi och metodik för efterforskning utvecklad för militära och senare civila ändamål till land och havs^{71, 72, 73}. För dagens efterforskning har MSO standarden främst utvecklats för eftersök i terräng (WiSAR) men har sedan utvecklats vidare också för urbana miljöer (USAR) vid exempelvis översvämningar, jordbävningar, terrorattacker eller andra urbana kriser⁷⁴. I en studie för DHS 2003⁷⁵ redogörs för och jämförs olika procedurer för eftersök. En slutsats är att det finns stort utrymme för utveckling av

⁶⁴ Sjöfartsverket. (2013). *Räddning vid hypotermi*. SAR Grund.

Douglas J.A. Brown, M.D., Hermann Brugger, M.D., Jeff Boyd, M.B., B.S., and Peter Paal, M.D. (2012). Accidental Hypothermia. *N Engl J Med* 2012;367:1930-8.

⁶⁵ Tipton & Golden 2011

⁶⁶ Romlin, B. S., Winberg, H., Janson, M., Nilsson, B., Björk, K., Jeppsson, A., ... Claesson, A. (2015). Excellent Outcome With Extracorporeal Membrane Oxygenation After Accidental Profound Hypothermia (13.8°C) and Drowning. *Critical Care Medicine*, 43(11), e521–e525.

⁶⁷ Foy, S. (2016). A profile of Missing Persons: Some key Findings for Police Officers. In Morewitz, S.J. & Sturdy Colls, C (eds.). (2016). *Handbook of Missing Persons*. Switzerland: Springer International Publishing.

⁶⁸ Fyfe, N.R., Stevenson O. & Woolnough, P. (2015). Missing persons: The processes and challenges of police investigation. *Policing and Society*, 25:4, 409-425.

⁶⁹ Sowerby, A. & Thomas, S.D.M. (2017). A mixed methods study of the mental health and criminal justice histories of missing persons. *Police Practice and Research*, VOL . 18, NO . 1, 87–98.

⁷⁰ Tarling, R., & Burrows, J. (2004). The nature and outcome of going missing: the challenge of developing effective risk assessment procedures. *INTERNATIONAL JOURNAL OF POLICE SCIENCE AND MANAGEMENT*, (1), 16.

⁷¹ Koester R J 2008 *Lost Person Behavior: A Search and Rescue Guide on Where to Look – For Land, Air and Water*. Charlottesville, VA, dbS Productions.

⁷² Cooper, D. C., Frost, J. R. & Robe, R. Q. (2003). Compatibility of Land SAR Procedures with Search Theory In: *DTIC Language, ADA511658*, POTOMAC MANAGEMENT GROUP ALEXANDRIA VA.

⁷³ IAMSAR MANUAL (2013) *International Aeronautical and Maritime Search and Rescue Manual*. International Civil Aviation Organization and International Maritime Organization.

⁷⁴ Ganz, A, Schafer, J, Tang, J, Yang, Z, Yi, J, & Ciottone, G 2015, 'Urban Search and Rescue Situational Awareness using DIORAMA Disaster Management System', *Procedia Engineering*, 107, *Humanitarian Technology: Science, Systems and Global Impact* 2015, HumTech2015, pp. 349-356

⁷⁵ Cooper, D. C., Frost, J. R. & Robe, R. Q. (2003). Compatibility of Land SAR Procedures with Search Theory In: *DTIC Language, ADA511658*, POTOMAC MANAGEMENT GROUP ALEXANDRIA VA.

metoden då olika användare utformar metoder efter eget huvud men egentligen inte validerar dem. Många nedanstående källor redogör för enstaka prov med verktyg eller system.

Centrala begrepp i MSO är $POS = POA \times POD$ där POS står för probability of success, POA för probability of area och POD för probability of detection⁷⁶. POD är beroende av vad man har för sökresurser och terrängens beskaffenhet, vilket kan vara svårt att påverka. Därmed är utveckling av modeller för att definiera POA av stort intresse⁷⁷ och diskuteras i flera rapporter utifrån olika modeller⁷⁸ som ringmodellen som används i Sverige och Travel Time Cost Surface Model (TTCSM) och GIS-baserad nätverksanalys⁷⁹.

MSO-metoden diskuteras också utifrån beräkningsmodeller av olika sökresursers effektivitet (POD) i olika miljöer. Koester et.al.⁸⁰ föreslår modeller för hur överblickförmågan (sweep with) ska kunna beräknas. Olika praktiska försök har också gjorts för att välja effektiv sökstrategi och metod i olika typer av terräng. Här finns ett antal studier om WISAR i vildmark⁸¹ liksom jämförelser av amatörer (på plats snabbt) och professionellas sök efter personer i laviner⁸². Felkällor i metoden diskuteras hos Hill⁸³ som pekar på risker för snedvridning av konsensusbeslut beroende på gruppsyck, exempelvis ”mattsson-beslut” som är en viktig del av MSO-metoden. Mattson-beslut är ett konsensusbeslut om prioritering av sökområden utifrån en grupp initierade bedömares bedömningar.

I Sverige används vad man tidigare kallade MSO-metoden (Managing Search Operations eller Managing Land Search Operations), på svenska: Efterforskning av försvunna, (EFP) som standard inom Polisen⁸⁴. Utveckling och utbildning är baserat på att varje Polisregion har ett regionalt råd för området och driver internutbildning i en kompetenstrappa i flera steg, från basal kunskap om metoden på några timmar, till en basutbildning på fem dagar, en vidareutbildning för sakkunniga (ledningsstöd), på fyra dagar, insatschefer fyra dagar, instruktörer på fem dagar och en nationell räddningsledarutbildning på fem dagar. De regionala råden representeras i ett nationellt råd och nationellt ges också en räddningsledarutbildning. Varje räddningstjänstuppslag ska ledas av en person med utbildning för det. Detta är i skrivande stund en struktur under uppbyggnad.

---

⁷⁶ Drexel, S., Zimmermann-Janschitz, S. & Koester, R.J. (2018). Network analysis for search areas in WISAR operations. *International Journal of Emergency Services*, Vol. 7 Issue: 3, pp.192-202.

⁷⁷ Koester, R. J., Chiacchia, K. B., Twardy, C. R., Cooper, D. C., Frost, J. R., & Robe, R. Q. (2014). Use of the Visual Range of Detection to Estimate Effective Sweep Width for Land Search and Rescue Based On 10 Detection Experiments in North America. *Wilderness & Environmental Medicine*, 25(2), 132–142.

⁷⁸ Doherty, P. J., Guo, Q., Doke, J., & Ferguson, D. (2014). An analysis of probability of area techniques for missing persons in Yosemite National Park. *Applied Geography*, 47, 99–110.

Sava, E., Twardy, C., Koester, R. & Sonwalkar, M. (n.d.). Evaluating Lost Person Behavior Models. *Transactions in GIS*, 20(1), 38–53.

⁷⁹ Drexel et.al. 2018.

⁸⁰ Koester et. al. 2014

⁸¹ Doherty et. al. 2014.

⁸² Hohlrieder, M., Thaler, S., Wuertl, W., Voelckel, W., Ulmer, H., Brugger, H., & Mair, P. (2008). Rescue Missions for Totally Buried Avalanche Victims: Conclusions from 12 Years of Experience. *HIGH ALTITUDE MEDICINE AND BIOLOGY*, (3), 229.

⁸³ Hill, K. A. (2012). Cognition in the woods: biases in probability judgments by search and rescue planners. *Judgment and Decision Making*, Vol 7, Iss 4, Pp 488-498.

⁸⁴ Polisen, 2016.

6.2.3 Teknik, system, verktyg

Utveckling av teknikstöd speglas i flera artiklar. Det gäller både system och verktyg. Främst diskuteras hur olika typer av datorstöd som GIS-modeller⁸⁵, eller informationsteknologi kan stötta upp efterforskningsinsatser men också hur informations- och kommunikationsteknologi (IKT sv/ICT eng) måste vara underordnad en genomtänkt sökstrategi, inte vara strategin i sig eller hur olika system ska kunna integreras⁸⁶. En genomgång av olika ICT-verktyg presenteras i en studie⁸⁷. Hur man kan använda obemannade flygande enheter (UAV) eller system UAS) för efterforskning, både på land och vatten studeras⁸⁸ samt hur man kan integrera flera enheter eller system⁸⁹. Också satelliters bidrag till Search and Rescue (SAR) för att exempelvis finna flyktingfarkoster på medelhavet har studerats⁹⁰.

6.2.4 Kostnader

Brittisk forskning diskuterar också kostnadsaspekter för efterforskning av försvunna personer. Flera försök har gjorts av olika myndigheter att hitta nyckeltal men underlagen och insatserna är så olika att det är svårt att få fram jämförbara uppgifter. Shalev Greene och Pakes⁹¹ kommer fram till en ungefärlig kostnad för själva sökprocessen från anmälan till återfinnande vid en "vanlig" insats på ca 2 500 GBP (Ca 31 000 SKR) baserad på 400 rutinerade polisers bedömningar av moment, tidsåtgång etc. Några uppgifter om kostnader för svensk efterforskning finns inte sammanställd. Som kontrast kan ställas statistik och kostnadsberäkningar för olyckor och insatser som görs av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i Sverige. Utslaget på individer men baserat på ett helhetstänkande kring samhällskostnader som utöver den konkreta insatsen inkluderar också inkomstbortfall, rehabilitering och vård, beräknas räddning av en svårt skadad person vid drunkning kosta motsvarande ca 361 000 SKR⁹² per person, medan en person som avlider till följd av drunkning i enlighet med Value of a Statistical Life (VSL) kostar samhället ca 13 miljoner SKR⁹³. Slutsatsen är att de stora samhällskostnaderna inte finns med i Shalev Greenes och Pakes beräkning och att kostnaderna totalt sett är högre än för räddning och betydligt högre om beräkningar görs på samhällets totala kostnader för ett ärende där också kostnader för påverkan på omgivningen ingår.

---

⁸⁵ Drexel et.al. 2018.

⁸⁶ Kilicay-Ergin, N. (2014). Improving Collaboration in Search and Rescue System of Systems. *Procedia Computer Science*, 36, 13–20. <https://doi-org.e.bibl.liu.se/10.1016/j.procs.2014.09.003>

⁸⁷ Hamilton, C. (2015). *The Use of Information and Communications Technology in Land Based Search and Rescue with Particular Emphasis on its Role in Incidents Involving Missing Persons Searches*. The Centre for Search Research.

⁸⁸ Bäckman, A., Hollenberg, J., Svensson, L., Ringh, M., Nordberg, P., Djärv, T., ... Claesson, A. (2018). Drones for Provision of Flotation Support in Simulated Drowning. *Air Medical Journal*, 37(3), 170–173.

⁸⁹ Macwan, A., Vilela, J., Nejat, G., & Benhabib, B. (n.d.). A Multirobot Path-Planning Strategy for Autonomous Wilderness Search and Rescue. *IEEE Transactions on Cybernetics*, 45(9), 1784–1797.

⁹⁰ Kanjir, U. (2019). Detecting migrant vessels in the Mediterranean Sea: Using Sentinel-2 images to aid humanitarian actions. *Acta Astronautica*, 155, 45–50.

⁹¹ Shalev Greene, K., & Pakes, F. (2014). The Cost of Missing Person Investigations: Implications for Current Debates. *POLICING - A JOURNAL OF POLICY AND PRACTICE*, (1), 27.

⁹² Ryan, L. (2013). *Samhällets kostnader för drunkningsolyckor*. MSB. Publikationsnummer MSB 0156 -10 ISBN 978-91-7383-071-3.

⁹³ Lundberg, B (2012) . *Risikvärdering - Ekonomisk värdering av hälsorisker idag och i framtiden*. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. MSB 403 ISBN 978-91-7383-232-8.

6.2.5 Beteendeprofilering

Omfattande forskning gäller beteendeprofilering av försvunna personer. En databas för profiler över saknade personers beteende, International Search & Rescue Incident Database (ISRID)⁹⁴ har finansierats av US Department for Agriculture 2000 - 2011 och fylls successivt på med nya data från eftersök från medlemsorganisationer⁹⁵ där Sverige idag inte är medlem⁹⁶. Den har utvecklats gemensamt och möjligen som bas för klassikern inom beteendeprofilering "Lost Person behavior"⁹⁷. ISRID fylls fortfarande på med data men det oklart i vilken utsträckning.

National Crime Agency i Storbritannien har också givit ut en omfattande och detaljerad sammanställning av objektsprofiler; iFIND⁹⁸, baserat på en tidigare sammanställning "Missing Persons: Understanding, Planning and Responding"⁹⁹. Observera att iFIND:s tidsintervall utgår från Point Last Seen, (dvs plats där personen sågs senast) medan tidsintervallen i *Missing Persons: Understanding, Planning and Responding* baseras på tidpunkt för anmälan. Båda är tänkta som underlag för att organisera så effektivt sökande som möjligt.

Ytterligare forskning i Storbritannien om att kunna identifiera olika beteendeprofiler och bedöma dem utifrån vilken risk de är förenade med¹⁰⁰ visar att över hälften av de som återfinns har haft en idé om vart de ska, har gått mot en känd plats och tagit sig fram till fots men gått vilse på vägen. I kombination med forskning av Biehal & Wade¹⁰¹ som visade att ca 40% försvinner ofrivilligt drar forskarna slutsatsen att en stor grupp försvinnande skulle kunna hanteras via bättre förebyggande åtgärder, utbildning och via åtgärder i samverkan mellan myndigheter¹⁰².

Mest forskning när det gäller saknade personers beteende gäller efterforskning av barn och ungdomar, exempelvis barn som rymmer¹⁰³, eller barn som försvinner från institutioner¹⁰⁴ eller barns sårbarhet. Detta trots att beräkningar från UK Police National Missing Persons Bureau (UKMPB) indikerar att ca 75 % av de som försvinner är vuxna och att vuxna är försvunna länge tid¹⁰⁵. I den svenska statistiken

---

⁹⁴ Koester R J 2008 *Lost Person Behavior: A Search and Rescue Guide on Where to Look – For Land, Air and Water*. Charlottesville, VA, dbS Productions.

⁹⁵ International Search & Rescue Incident Database (ISRID) [www. https://www.dbs-sar.com/SAR_Research/ISRID.htm](https://www.dbs-sar.com/SAR_Research/ISRID.htm).

⁹⁶ Leicht, A. (2018). Jämförelse av beteendedata mellan ISRID och svensk statistik. Polisen.

⁹⁷ Koester, 2008.

⁹⁸ iFIND. (2016, v. 1). UK Missing Persons Bureau, National crime Agency.

⁹⁹ Gibb, G. & Woolnough, P. (2007). *Missing Persons: Understanding, Planning and Responding*, Grampian Police.

¹⁰⁰ Bonny, E., Almond L., Woolnough, P. (2016). Adult Missing Persons: Can an Investigative Framework be Generated Using Behavioural Themes? *Journal of Investigative Psychology & Offender Profiling*, [s. l.], v. 13, n. 3, p. 296–312, 2016.

¹⁰¹ Biehal, N., Mitchell, F., & Wade, J. (2003). *Lost from view. Missing persons in the UK*. UK, Bristol: The Policy Press.

¹⁰² Harris, M.F. & Shalev Greene, K. (2016). Police Attitudes in England to Return Interviews, in Repeat Missing Person Cases. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling J. Investig. Psych. Offender Profil.* 13: 253–266.

¹⁰³ Hutchings, E., Browne, K. D., Chou, S., & Wade, K. (2019). Repeat missing child reports in Wales. *Child Abuse & Neglect*, 88, 107–117.

¹⁰⁴ Biehal et.al. 2003.

¹⁰⁵ Newiss, G. (2005). A study of the characteristics of outstanding missing persons: Implications for the development of police risk assessment. *Policing & Society*, 15(2), 212–225.

gäller 83 % av alla försvinnanden vuxna avseende 17 år och uppåt. Det framgår också att insatserna för att finna vuxna är betydligt längre än för att finna barn.¹⁰⁶

I främst USA finns en särskild skräck för att barn ska bli bortförda av någon okänd även om det generellt är ett synnerligen ovanligt brott, också i Sverige. Amerikanska studier visar att 75 % av barn som kidnappats och dödats har dödats inom tre timmar¹⁰⁷. För att påskynda och effektivisera insatser för att rädda bortförda barn finns sedan 2003 i USA och vissa andra länder "AMBER Alert system", (America's Missing Broadcast Emergency Response) som går ut på att snabbt kunna sprida en efterlysning och önskemål om information via elektroniska meddelanden av samma typ som Viktigt meddelande till allmänheten (VMA)¹⁰⁸. Författaren framhåller att nyttan med systemet är omdiskuterad och att de faktiska bortförande-försvinnandena är ytterst få. En brittisk studie¹⁰⁹ som jämförde fullbordade försök och fullbordade kidnappningar ifrågasätter traditionella synsätt på barnkidnappningar av främling som antingen aggressiva och våldsamma eller manipulativa (blitz or lure). Modus Operandi för en och samma förövare kan skifta och förändras. Aggressiva försök var mer kontrollerande och innebar att det var troligare att kidnappningen genomfördes. En australiensisk studie¹¹⁰ fann att personliga erfarenheter av psykiatri eller av kontakter med Polis var överrepresenterade bland personer som försvinner. Särskilt bland unga fanns många gånger kriminell erfarenhet och förhöjd risk för självmord.

Personer med någon form av demenssjukdom är en annan stor grupp som efterforskas internationellt. Enligt undersökningar inom demensorganisationer i USA vandrar ca sex av tio personer med demenssjukdom i närsamhället och går vilse, men bara en mycket liten andel anmäls försvunna och försvinnandena anmäls sent enligt brittiska forskare¹¹¹. Samma studie visar att av de som anmäls försvunna hittar två tredjedelar hem på egen hand eller blir funna av anhöriga. Det innebär att det dels finns ett tidsglapp där både anhöriga och vård- och omsorgspersonal väntar för länge med att anmäla ett försvinnande och att bara en mycket liten del av försvinnanden anmäls alls. Personer med demenssjukdom som inte finner vägen hem är mycket sårbara både till följd av det egna beteendet och beroende på omständigheter omkring personen¹¹². Studier av Koester & Stokebury¹¹³ i Virginia

---

¹⁰⁶ Leicht, A. (2019). Polisens egen statistik.

¹⁰⁷ Bantry White, E. and Montgomery, P. (2014). Electronic Tracking for People with Dementia: An Exploratory Study of the Ethical Issues Experienced by Carers in Making Decisions about Usage. *Dementia* 13(2): 216–232.

¹⁰⁸ Griffin, T. (2016). The Rhetoric and Reality of the AMBER Alert: Empirical and Public Discourse Considerations Regarding the Child Abduction Phenomenon. In Morewitz, S. J., & Colls, C. S. (2016). *Handbook of missing persons*. Springer International Publishing.

¹⁰⁹ Collie, C. J. R., & Shalev Greene, K. (2019). Examining modus operandi in stranger child abduction: A comparison of attempted and completed cases. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, (2), 91.

¹¹⁰ Sowerby, A. & Thomas, S.D.M. (2017). A mixed methods study of the mental health and criminal justice histories of missing persons. *Police Practice and Research*, VOL . 18, NO . 1, 87–98.

¹¹¹ Shalev Greene, K., Clarke, C.L., Pakes, F. & Holmes, L. (2019). People with Dementia Who Go Missing: A Qualitative Study of Family Caregivers Decision to Report Incidents to the Police, *Policing: A Journal of Policy and Practice*, Volume 13, Issue 2, June 2019, Pages 241–253.

¹¹² Bantry White & Montgomery 2014.

¹¹³ Koester, R. J., & Stooksbury, D. E. (1995). Behavioral profile of possible Alzheimer's disease patients in Virginia search and rescue incidents. *WILDERNESS AND ENVIRONMENTAL MEDICINE*, (1), 34.

som senare bekräftats av annan forskning¹¹⁴ visar vikten av att hitta personer med demenssjukdom inom 24 timmar, sen går dödligheten upp till nästan 50%. Också uppgifter från den svenska Polisen visar på hur riskutsatta personer med demenssjukdom är där många återfinns i dåligt skick och en förhöjd dödlighet på 9 % inom gruppen¹¹⁵. Det är nästan dubbelt så hög andel som de 5 % av personer med demenssjukdom som återfinns döda eller med skador enligt brittiska studier¹¹⁶ och högre än i amerikanska studier¹¹⁷, men det kan ha att göra med att man utgår från olika underlag. I Sverige utgår man enbart från räddningstjänstklassade ärenden. Om man i stället utgår från alla högprioriterade försvinnanden gällande försvunna i gruppen personer med demenssjukdom kan andelarna minska. Detta bör dock undersökas vidare.

Suicidala och deprimerade personer är en annan stor grupp av personer som försvinner, såväl internationellt som i Sverige. Betydligt fler, uppåt 80 % av personer som försvinner har psykiska problem¹¹⁸ och särskilt hos unga finns en förhöjd risk för suicid¹¹⁹. Liksom när det gäller personer med demenssjukdom är det viktigt att finna personer med suicidrisk snabbt. Den främsta dödsorsaken i polisärenden med försvunna personer i UK anges av Newiss vara suicid¹²⁰. I Sverige utgör denna grupp ca 24 % av de försvunna som anmäls till Polisen och som leder till räddningstjänstinsats.¹²¹ Det finns en kategori "Övriga" i det svenska materialet. Det är försvinnanden där det inte varit möjligt att fastställa någon objektsprofil. I den gruppen är dödligheten 18 % och 5 % anträffas inte alls mot genomsnittet 3 % som ej återfinns. Det kan vara så att det finns en stor andel psykisk ohälsa i den här gruppen¹²².

Återförsvinnanden, d.v.s. när samma person försvinner vid upprepade tillfällen, finns inga samlade uppgifter om i Sverige, men i vår¹²³ datainsamling och i samtal med såväl vård- och omsorgspersonal som poliser med lång erfarenhet h det vanligt förekommande. Harris och Shalev Greene¹²⁴ bedömer att ungefär en tredjedel av personer som anmäls saknade har varit föremål för efterforskning minst tre gånger tidigare och i iFIND anges uppgiften till runt 40 %. Två vanliga grupper är ungdomar i samhällsvård och personer med demenssjukdom.

I Sverige återfinns flertalet återförsvinnanden bland högprioriterade ärenden enligt Polisens egen bedömning. Å ena sidan innebär det att det finns information från tidigare insatser i Polisens

---

¹¹⁴ Rowe, M. A., Vandever, S. S., Greenblum, C. A. et al. (2011). 'Persons with Dementia Missing in the Community: Is It Wandering or Something Unique?'. *BMC Geriatrics* 11(1): 28–36

¹¹⁵ Uppgift Anders Leicht, Polisen 2017.

¹¹⁶ Bantry White & Montgomery, 2014

¹¹⁷ Jämförelse av den svenska Polisens profiler med uppgifter i artikel av Koester och Stookbury 1995.

¹¹⁸ Shalev Greene et.al., 2019.

¹¹⁹ Sowerby, A. & Thomas, S.D.M. (2017).

¹²⁰ Newiss, G. (2011). *Going missing on a night out: Men found dead in water*. London: Missing People. National Policing Improvement Agency (2011). *Missing persons: Data and analysis 2010/2011*. London: NPIA.

¹²¹ Leicht, A. (2019). Kommentar till Polisens egen statistik. Polismyndigheten.

¹²² Ibid.

¹²³ Stenberg, Wolmesjö & Leicht 2019.

¹²⁴ Harris, M.F. & Shalev Greene, K. (2016). Police Attitudes in England to Return Interviews, in Repeat Missing Person Cases. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling* *J. Investig. Psych. Offender Profil.* 13: 253–266.

händelserapporteringsystem som kan tas fram för att underlätta sökandet. Å andra sidan finns risken att såväl anhöriga som andra normaliserar¹²⁵ upprepade försvinnanden som mer vardagliga än akut livsfara.

6.3 Det kulturgeografiska/socialpsykologiska/samhällsperspektivet

Centralt i detta perspektiv är upplevelsen och individens egna sätt att undvika eller initiera försvinnande eller att uppleva och hantera försvinnande och saknad. Flera studerade artiklar¹²⁶ talar om "the missing experience" eller "missingness", dvs saknad-upplevelsen, eller the "missing situation" avseende saknad-kontexten i sin helhet. Det omfattar den saknade personen men också anhöriga, vänner eller vårdpersonal som har att hantera upplevelser av oro och sorg samt andra relationer av betydelse. Generellt berörs och påverkas ca 5–15 familjemedlemmar och nära vänner av ett försvinnande enligt beräkningar av organisationen Missing People UK¹²⁷.

Flera antologier som *Handbook of missing persons*¹²⁸ eller *Missing Persons: A Handbook of research*¹²⁹ utgår från missing-perspektivet med ett brett innehåll och flera olika forskningsinriktningar med främst brittisk och skotsk forskning. Mycket material, såväl forskning som utdrag från intervjuer med personer som varit försvunna finns exempelvis på hemsidan för forskningsprogrammet Geographies of Missing People¹³⁰ eller Center for Studies of Missing Persons¹³¹. Det senare har både kunskapsresurser och kurser i ämnet.

Ett försvinnande omfattar dels den personen som försvinner, dennes anhöriga och närstående samt andra personer med relationer till personen vilket också inkluderar vårdpersonal samt situationer och relationer kopplade till sökandet. Här diskuteras i tur och ordning den försvunna personen, anhörigas upplevelser och åtgärder inom omsorg.

6.3.1 Personen som försvinner

Studier av Bonny, Almond and Woolnough¹³² anger att upp till 80 % av vuxna personer som försvinner har psykiska sjukdomar, psykisk ohälsa eller relaterade problem. Drog- och alkoholproblem är vanliga och risken för suicid förhöjd bland dessa personer. Risken för suicid ökar där försvinnandet sker i samband med intag av alkohol eller droger.

Både för den försvunna personen och för anhöriga är ett försvinnande ett trauma att hantera under lång tid, oberoende av om personen som varit försvunnen kommer tillbaka av sig själv, hittas snabbt,

¹²⁵ Weick, K.E. & Suthcliffe, K.M. (2007. 2nd ed.). *Managing the unexpected: Resilient Performance in an Age of Uncertainty*. Josey Bass. Wileys.

¹²⁶ Parr, H. & Stevenson, O. (2013). Families living with absence: Searching for missing people. *Geographies of missing persons*. University of Glasgow. www.geographiesofmissingpeople.org.uk.

¹²⁷ Holmes, L. (2016). Missing Someone: Exploring the Experience of Family Members. In Morewitz, S.J. and Sturdy Colls, C. (eds.). *Handbook of Missing Persons*. Springer International Publ.

¹²⁸ Morewitz, S. J., & Colls, C. S. (2016). *Handbook of missing persons*. Springer International Publishing.

¹²⁹ Shalev Greene, K & Alys, L (eds) 2016, *Missing Persons: a Handbook of Research*. Routledge.; United Kingdom, Europe: Routledge,

¹³⁰ Forskningsprogrammet Geographies of Missing Peoples hemsida.

<https://geographiesofmissingpeople.org.uk/>

¹³¹ Center for Studies of Missing Persons, Portsmouth University; <http://www2.port.ac.uk/centre-for-the-study-of-missing-persons/>

¹³² Bonny et.al. 2016.

långsamt eller inte alls. Upplevelsen hos den försvunna personen – som i sin tur har stor betydelse för om personen försvinner igen - påverkas av hur den eftersökta och funna personen uppfattar att han/hon blir bemött både av anhöriga, polis och andra myndigheter¹³³.

6.3.2 Motiv och beslut att försvinna

Motiv för att försvinna kan enligt Bonny et al¹³⁴ grovt delas in i tre typer som dock kan vara uppblandade med varandra: sjukdomsgenererade, dysfunktionella motiv, som exempelvis Alzheimers sjukdom, ofrivilliga försvinnanden där personen kommit vilse, råkar ut för en olycka eller försvinner utifrån någon annans inverkan, och slutligen frivilligt som på olika sätt har att göra med flykt. Frivilliga försvinnanden baseras ofta på någon typ av mental kris, finansiell kris eller relationskris¹³⁵ och innebär inledningsvis förvirring där den försvunne många gånger (49 %) föredrog att vara i fysisk rörelse och vandra. Många gånger stannade personer lokalt (46 %), i kända områden och vandrade runt i cirklar eller loopar och försökte undvika att bli sedda. Män var mer benägna än kvinnor att ge sig ut i naturen för att gömma sig.

6.3.3 Avslut och förebyggande

Hur ett efterforskningsärende avslutas har uppmärksammats, bl.a av Missing People UK i flera rapporter. I en rapport från Missing People UK hävdas att intervjuer med tidigare försvunna ungdomar i ärenden som inte setts som allvarliga, ger information av betydelse både för personens hälsa framöver men också för polisarbetet¹³⁶. I en annan rapport¹³⁷ dras slutsatser att det behövs mer kunskap om frågor relaterade till psykisk hälsa vid intervjuer i efterforskningsinsatser och att det behövs bättre omhändertagande efter en insats, både för personens framtida hälsa och för att minimera risken för återförsvinnanden och suicid. En slutsats är att det krävs bättre samverkan mellan myndigheter för det. I flera fall har initiativ tagits till intervjuer med återfunna personer både i Sverige, där det inte kunnat genomföras systematiskt på grund av resursbrist och i UK i form av intervjuer som är ett obligatorium i England, eller som erbjudanden om intervjuer i Skottland för att bedöma tillstånd, risker etc., främst när det gäller allvarliga försvinnanden. Forskning pågår om självadministrerade, nätbaserade intervjuer¹³⁸. Inom ramen för projektet Efterforskning av försvunna personer, EFP¹³⁹ genomförs i Sverige intervjuer med vuxna tidigare försvunna och anhöriga¹⁴⁰. Där rapporteras bland annat hur en tidigare vilsekommen person, fortfarande månader efter försvinnandet har svårt att

---

¹³³ Stevenson, O., Parr, H., Woolnough, P., & Fyfe, N. (2013). Improving Police Knowledge and Response to Missing Persons: Geographies of Missing People: Processes, Experiences, Responses, in Morewitz, S.J. and Sturdy Colls, C. (eds.). *Handbook of Missing Persons*. Springer International Publ.

¹³⁴ Bonny et. al. 2016.

¹³⁵ Stevenson et. al. 2013.

¹³⁶ Missing People (2019). *A Safer Return - An analysis of the value of return home interviews in identifying risk and ensuring returning missing children are supported*. (2019). Rapport. Missing People United Kingdom.

¹³⁷ Missing People UK (2018). *APPG for Runaway and Missing Children and Adults: Inquiry into safeguarding missing adults who have mental health issues*. Missing People.

¹³⁸ Woolnough, P, Caso, A., Gabbert, F., Tamonyte, D., & Apps, J. (2019). Developing and testing a Self-Administered Interview in Missing Persons Investigations SAI-MISPER. *4th International Conference on Missing Children and Adults*, Liverpool 2019-07-03--05

¹³⁹ Stenberg & Wolmesjö Efterforskning av försvunna personer, EFP (pågående forskning 2019-)

¹⁴⁰ Stenberg, R & Wolmesjö, M. (2019) How can a good return be used for prevention? *4th International Conference on Missing Children and Adults*, Liverpool 2019-07-03--05

hantera sitt försvinnande och skäms över det¹⁴¹. Andra forskare rapporterar liknade upplevelser av skam hos vuxna tidigare försvunna¹⁴². Även anhöriga lyfter känslan av skam och otillräcklighet i att inte ha kunnat förhindra ett försvinnande¹⁴³.

När det gäller personer med demenssjukdom och personer med suicidrisk är återförsvinnanden inte ovanliga och kan leda till att felaktigt till att bedöma risken med försvinnandet som mindre allvarligt. I en pågående studie av Draizin-Itzhaki¹⁴⁴ rapporteras att försvunna och återfunna personer i UK och Irland, som tagit sitt liv, till över 70 procent hade tidigare försvinnanden bakom sig.

Försvinnanden kan förebyggas både genom att förbättra omhändertagandet vid avslutade ärenden enligt ovan för att minska återförsvinnanden, men också genom en ökad beredskap för att exempelvis hantera risken att gå vilse i samband med en demenssjukdom. Det kan omfatta tekniska hjälpmedel exempelvis för att förenkla kommunikation mellan en vilsekommen person och anhöriga/omsorgspersonal via en förprogrammerad mobiltelefon, GPS-sändare, larmmattor, "övervakningskameror", larmade dörrar och grindar etc. Det kan också omfatta uppdaterade levnadsberättelser (som bl.a. innehåller information om tidigare arbetsplatser, skolor, bostadsadresser, betydelsefulla platser och händelser) och nytagna fotografier som snabbt kan göras åtkomliga för Polisen med hänsyn taget till eventuella sekretessaspekter¹⁴⁵ och rutiner både hos anhöriga och vård- och omsorgspersonal för snabbare anmälan till Polisen. I Skottland pågår också utvecklingen av en motsvarighet till AMBER ALERT: Purple Alert, där allmänheten lokalt, via en App i mobiltelefonen ska kunna bli larmade om att det finns en försvunnen person med demenssjukdom att hålla utkik efter och återrapportera om/när personen hittas¹⁴⁶.

6.3.4 Anhöriga och personal

I en studie av anhörigas beslut om att anmäla närståendes försvinnanden, rapporterade anhöriga mängder av försvinnanden som inte hade anmälts till Polisen. Först när anhöriga gav upp det egna letandet, anmälde de försvinnandet till Polisen, många gånger flera timmar efter själva försvinnandet¹⁴⁷. Liknade erfarenheter självrapporeras i en brittisk studie och rapporteras i Polisens ärenderapportering när det gäller omsorgs- och vårdpersonal, där anmälan till Polisen ses som "en sista utväg" som görs när de inte själva kan finna personen¹⁴⁸.

---

¹⁴¹ Stenberg, R. (2019). Efterforskning av försvunna personer. Konferensen En dag för framtidens skadeplats, Linköping, 2019-01-26.

¹⁴² Konversation vid International conference on Missing Children and Adults, Liverpool, 2019-07-05

¹⁴³ Wolmesjö, M. (2019) Efterforskning av försvunna personer. Konferensen En dag för framtidens skadeplats, Linköping, 2019-01-26.

¹⁴⁴ Draizin-Itzhaki, G. (2019). Suicides and missing persons in the UK. *4th International Conference on Missing Children and Adults*, Liverpool 2019-07-03--05

¹⁴⁵ Jfr Herbert Protocol, <https://www.met.police.uk/herbertprotocol>

¹⁴⁶ Purple Alert. Alzheimers Scotland Action on Dementia. <https://www.alzscot.org/living-with-dementia/staying-independent/helpful-apps/purple-alert>. (hämtad 2019-09-05).

¹⁴⁷ Shalev Greene et. al. 2019.

¹⁴⁸ Ibid.

Det är viktigt att understryka att också omsorgs- och vårdpersonal, liksom poliser berörs av ett försvinnande och att det är av betydelse för den psykosociala arbetsmiljön. I pågående forskning av brittiska poliser undersöks hur ärenden med försvunna personer belastar hälsan¹⁴⁹.

Anhörigas reaktioner beskrivs i regel som starka, antingen det gäller kortare försvinnanden eller när en person som försvinner för alltid. Vanlig rapportering gäller upplevelser av hjälplöshet, isolering, skuld känslor, skamkänslor och att kastas mellan hopp och förtvivlan¹⁵⁰.

Ett centralt och inarbetat begrepp när det gäller anhörigas upplevelser av försvinnanden är "ambiguous loss"^{151, 152}, som avser reaktioner på förlust som inte kan bearbetas och övergå i sorg. Inledningsvis innebär ett försvinnande reaktioner på ett trauma. Under längre tid innebär det att anhöriga till en person som försvinner kastas mellan hopp och förtvivlan och kan göra så under mycket lång tid¹⁵³. Värt att notera är att det gäller både fysiska försvinnanden och psykiska, när en person gradvis försvinner in i sig själv vid exempelvis demenssjukdom.

En australiensisk studie av Wayland¹⁵⁴ gick ut på att i efterhand fråga anhöriga vad de hade behövt mest i samband med ett försvinnande 20 år tidigare. Här beskrivs vikten av ett avslut och att hitta personen, eller att få psykologisk hjälp med att leva med osäkerheten. Relationer till Polisen var också centrala¹⁵⁵. Erfarenheter av relationer med Polisen var mycket varierande. Centrala aspekter var att uppleva sig förstörd, trodd och lyssnad på. Goda relationer och upplevt stöd från Polisen minskade stressen att själv agera för att söka. Dåliga relationer kunde leda till att anhöriga och Polisen i princip bedrev parallella utredningar som inte alltid gagnade varandra¹⁵⁶.

6.3.5 Media

Relationer till och förhållningssätt till media från både anhöriga och Polis har också stor inverkan på en efterforskningsprocess. Å ena sidan är nyhetsmedia och sociala media viktiga för att få fram information till en försvunnen person, eller om en försvunnen person till allmänheten. Å andra sidan kan media stjälpa en efterforskningsprocess genom att dra till sig för mycket intresse och människor. Ett exempel är nyhetsmedias täckning av sökandet efter 12-åriga Dante i Falkenberg där så många personer ville hjälpa till att sökandet påverkades negativt och en samhällspåverkande påfrestning på hela lokalsamhället uppstod¹⁵⁷. Nyhetsmedia är också mycket selektiva i vad de har intresse av att

¹⁴⁹ Shalev Greene et.al. 2019.Ibid.

¹⁵⁰ Parr, H., Stevenson, O., & Woolnough, P. (2015). Search/ing for missing people: families living with ambiguous absence. *Emotion, Space and Society* 19. 2016, pp. 66-75.

¹⁵¹ Boss, P., & Yeats, J. R. (2014). Ambiguous loss: a complicated type of grief when loved ones disappear. *Bereavement Care*, (2), 63.

¹⁵² Wayland, S., Maple, M., McKay, K., & Glasscock, G. (2016). Holding on to hope: A review of the literature exploring missing persons, hope and ambiguous loss. *Death Studies*, 40(1), 54-60.

¹⁵³ Holmes, 2016.

¹⁵⁴ Wayland,S. (2019). An all-consuming cumulonimbus of pain : 20 years on from the release of "Ambiguous loss: learning : to live with unresolved grief". *4th International Conference on Missing Children and Adults*, Liverpool 2019-07-03--05

¹⁵⁵ Stevenson, O., Parr, H., Woolnough, P., & Fyfe, N. (2013). Improving Police Knowledge and Response to Missing Persons: Geographies of Missing People: Processes, Experiences, Responses, in Morewitz, S.J. and Sturdy Colls, C. (eds.). (2016). *Handbook of Missing Persons*. Springer International Publ.

¹⁵⁶ Ibid.

¹⁵⁷ Polisens händelserapportering för händelsen.

rapportera, mycket baserade på mediastereotyper. Ett barn med "svenskt" namn, som i fallet Falkenberg blir mycket exponerat och lockar till sig mycket frivilliga resurser för att söka. En äldre person med "utländskt" namn och utseende blir inte lika uppmärksammat¹⁵⁸. Hur mycket den sökta personen ska exponeras i media är också en balansgång mellan vikten av att hitta personen och att sprida känslig personlig information¹⁵⁹ alternativt sensitiv information för själva efterforskningen eller en förundersökning om brott. För den som inte är insatt i problemställningen kan det uppfattas som ologiskt och irrationellt och kan ibland leda till anklagelser om att undanhålla information¹⁶⁰ Pågående forskning undersöker också hur effektiva mediastrategier är och framhåller att det är mycket selektivt, beroende på hur media används, innehåll i informationen och vilka media som används¹⁶¹. Många gånger är mer information, t.ex. fler olika bilder av den försvunna personen och information vid flera tillfällen lika verkningsfulla som att använda en mediekanal som når många. Risken är t.ex. på Twitter att informationen inte uppfattas i bruset av andra korta meddelanden.

6.4 Ledning och samverkan om efterforskning och räddningstjänst

Forskning om att leda och samverka kring efterforskningsinsatser är begränsad. Det finns kända svenska fall där ledning och/eller samverkan inte fungerat och som diskuterats i media och som varit föremål för Polisens internutredningar¹⁶². Någon systematisk forskning eller vetenskaplig utvärdering har dock inte skett direkt kopplat till efterforskningsinsatser.

När det gäller ledning och kommunikation inom den svenska Polisen kan den nationella omorganisationen år 2015, där den svenska Polisen organiserades i en gemensam Polismyndighet med sju polisregioner från att tidigare ha varit organiserade i 21 polismyndigheter med en Rikspolisstyrelse, ses som vilken stor omorganisation som helst med förutsägbara konsekvenser på själva omorganisationen i form av osäkerhet, organisationsmotstånd och förvirring¹⁶³. Omorganisationen har kritiserats och de organisatoriska lösningarna har diskuterats, exempelvis konsekvensen av att ledningscentralerna som skulle täcka de sju regionerna plötsligt hade 200 % ökning av geografiska områden att täcka, motsvarande ökning i ärendevolymer men inga nya ledningsstrategier och inga tydliga strategier för att kompensera för bristande lokalkännedom¹⁶⁴. Ett flertal utredningar och utvärdering pågår och motsvarande problem har också rapporterats från UK där övergripande strategier för kontakt med allmänheten inte fungerat utifrån landsbygdens förhållanden¹⁶⁵. Därmed är det nästan självklart att det uppstår informations- och kommunikationsluckor som får betydelse för beslut när det gäller efterforskningsärenden. Under de senaste åren har dock ett program och en

¹⁵⁸ Jeanis, M.N. & Powers, R.A. (2017) Newsworthiness of Missing Persons Cases: An Analysis of Selection Bias, Disparities in Coverage, and the Narrative Framework of News Reports. *Deviant Behavior*, 38:6, 668-683.

¹⁵⁹ Holmes, L. (2016). Missing Person Appeals: A UK Perspective. In Morewitz, S.J. and Sturdy Colls, C. (eds.). (2016). *Handbook of Missing Persons*. Springer International Publ.

¹⁶⁰ Leicht, A. (2019). Muntlig kommunikation. Polismyndigheten.

¹⁶¹ Ciobotaru, S., Shalev-Greene, K., Collie, C. & Adams, C. (2019). The paradox of social media-based publicity appeals for missing persons: Who are we appealing to? ". *The 4th International Conference on Missing Children and Adults*, Liverpool 2019-07-03-05

¹⁶² Förundersökningsprotokoll AM-29814-18, Dnr 0150-K960-18, 2018-09-06 08:43. Polismyndigheten.

¹⁶³ Forslund, M (2019, 3dje upplagan). Organisation och organisering. Libers.

¹⁶⁴ Holgersson, S.(2017) Framtidens skadeplatser: Polisens ledningscentraler. *CARER rapport 2017:20*, Linköping University Press, Sweden.

¹⁶⁵ Fyfe, N (2018). Keynote speaker about Police Reforms and the use of Expert Knowledge. *The 2018 Nordic Police Research Conference*, 19-21 September, Umea University.

intern struktur inom den svenska Polisen med metodik och kunskapsutveckling för att leda och genomföra efterforskning byggts upp¹⁶⁶.

6.4.1 Samverkan

Samverkan om räddning i stort har beskrivits av Stenberg, et. al.¹⁶⁷ liksom exempel på brist på samverkan om efterforskning har beskrivits utifrån inträffade händelser¹⁶⁸. Samverkan om efterforskning kan både ske med andra myndigheter som kommunal räddningstjänst, Sjöräddning och Försvarsmakten/Hemvärnet, och frivilligorganisationer, civilsamhälle och allmänhet. Efter skogsbranden i Västmanland 2014 och skogsbränderna 2018 har man inom blåljusområdet omvärderat samverkande ledning när det gäller större händelser från tidigare ideal i form av parallella ledningsprocesser och identifierat behov av systemledning på övergripande nivå som förmår koordinera olika aktörers insatser¹⁶⁹. Ambitioner till mer koordinering på strategisk ledningsnivå kan också ses i projekt som *nordisk samverkan om försvunna personer*¹⁷⁰ och SamSAR¹⁷¹ och med koordinering mellan Polisen, Sjöräddningen och hälso- och sjukvård. Forskningsresultat från samverkansstudier av regional sjöräddningssamverkan¹⁷² visar dock att goda kunskaper om varandras ledningssystem, arbetssätt och förutsättningar ger förutsättningar för samverkan också utifrån dagens lagstiftning¹⁷³.

I Sverige baseras samverkan mellan myndigheter på ideal och föreställningar om samverkan hämtade från folkhälsa och socialt arbete¹⁷⁴, ¹⁷⁵, s.k. horisontell samverkan¹⁷⁶ eller policysamverkan¹⁷⁷. Här anses samverkan bygga på gemensamma mål, likvärdigt inflytande och långsiktig utveckling¹⁷⁸. Samma författare anser dock att samverkan om räddning eller räddningsövning sällan lyckas¹⁷⁹ och kritiserar i stor omfattning räddningsorganisationernas förmåga att samverka. I stället kan hela idén om

¹⁶⁶ Polismyndighetens handbok för efterforskning av försvunna personer. Polisen, PM 2016:12. Saknr236. Publ 2016-03-16.

¹⁶⁷ Stenberg, R, Pilemalm, S. & Yousefi Mojir, K. (2014) Samverkansformer för räddning och respons - exempel och förslag. *CARER Rapport 2014:12*, Linköping University Electronic Press, Sweden.

¹⁶⁸ Stenberg, R. (2016). Utredning av isolycka i Vålarö 2016-01-19. Uppdragsutredning 17/03/2016 ver 5. CARER. Linköpings universitet. <https://liu.se/artikel/carere-publikationer>.

¹⁶⁹ SOU 2018:54 En effektivare kommunal räddningstjänst, Betänkande av 2017 års räddningstjänstutredning.

¹⁷⁰ Polisen. (2014). Slutrapport från projektet; Nordisk samverkan vid eftersök av försvunna personer. Dnr POA-069-748/12. Rikspolisstyrelsen.

¹⁷¹ SamSAR <http://www.sjofartsverket.se/samsar>. Hämtat 2019-08-08

¹⁷² Stenberg, R. (2019). Framtidens skadeplats: Utvärdera och lära från samverkansövningar: Slutrapport från projektet Lärande utvärdering från samverkansövning och insats inom regional sjöräddningssamverkan. *CARER Rapport 27*. Linköping: Linköping University Electronic Press.

¹⁷³ Stenberg, 2019.

¹⁷⁴ Axelsson, R. and Bihari Axelsson, S. (2006), 'Integration and Collaboration in Public Health – A Conceptual Framework', *The International Journal of Health Planning and Management*, Volume 21, Number 1, pp. 75–88.

¹⁷⁵ Blomqvist, C. (2012) *Samarbete med förhinder – om samarbete mellan BUP, socialtjänst, skola och familj*. Göteborgs Universitet: Institutionen för socialt arbete. 2012:4.

¹⁷⁶ Andersson, A., D. Carlstrom, E., Ahgren, B., & M. Berlin, J. (2014). Managing boundaries at the accident scene – a qualitative study of collaboration exercises. *International Journal of Emergency Services*, (1), 77.

¹⁷⁷ Gulati, R., Wohlgezogen, F. & Zhelyazkov, P. (2012). The Two Facets of Collaboration: Cooperation and Coordination in Strategic Alliances. *Academy of Management Annals* 6 (2012): 531–583.

¹⁷⁸ Berlin, J & Carlström, E. (2011). Samverkan mellan blåljusorganisationer. Lund: Studentlitteratur.

¹⁷⁹ Berlin, J. M., & Carlström, E. D. (2015). Collaboration Exercises: What Do They Contribute? *JOURNAL OF CONTINGENCIES AND CRISIS MANAGEMENT*, (1). 11.

policysamverkan ses som illa anpassad till räddning och efterforskning¹⁸⁰ som en reaktiv och hårt tidspressad process. I stället kan koordinering och kombinationer i vertikala flöden eller kedjor¹⁸¹ förespråkas baserade på modeller från internationell kris- och katastrofhantering¹⁸².

6.4.2 Samverkan med frivilliga

I Sverige liksom i andra länder är frivilliga viktiga i eftersök och på exempelvis Island har frivilliga team i ICE-SAR huvudansvaret för det operativa sökandet¹⁸³. Frivilliga vid efterforskning kan delas in i exempelvis lokalt verksamma föreningsaktiva som hjälper till vid en efterforskningsinsats och organisationer/verksamheter vars syfte är SAR-verksamhet eller motsvarande, exempelvis ICE-SAR eller fjällräddning som finns i både Sverige¹⁸⁴, UK¹⁸⁵ liksom i USA¹⁸⁶ och Canada¹⁸⁷ eller sjöräddningssällskap som också finns internationellt. De senare organisationerna söker operativt på myndighetsuppdrag och utifrån myndighetskrav på utbildning som de genomför själva eller via myndighet. Frivilliga kan också vara helt fristående organisationer som exempelvis Missing People Sweden vars inriktning är mobilisering av frivilliga via sociala medier för eftersök, antingen på Polisen uppdrag eller i egen regi utifrån anhörigas önskemål¹⁸⁸. Här är en stor skillnad mot exempelvis Missing People UK som är mer inriktade på stöd till anhöriga och tidigare försvunna samt policy- och kunskapsutveckling¹⁸⁹.

Också andra organisationer i lokalsamhället som orienteringsklubbar och s.k. spontanfrivilliga kan bidra i konkret sökande och räddning¹⁹⁰. Sådan verksamhet är under stark utveckling i Sverige, t.ex. som s.k. Civila Insatspersoner som tar uppdrag från vissa kommunala räddningstjänster och räddningstjänstförbund¹⁹¹. Generellt finns en stor öppenhet för utveckling av samverkan med frivilliga

---

¹⁸⁰ Stenberg, R (2019) Framtidens skadeplats: Utvärdera och lära från samverkansövningar, *CARER rapport 2019:27*, Linköping University Press, Sweden

¹⁸¹ Gulati, R., Wohlgezogen, F. & Zhelyazkov, P. (2012). The Two Facets of Collaboration: Cooperation and Coordination in Strategic Alliances. *Academy of Management Annals* 6 (2012): 531–583.

¹⁸² Tatham, P., & Spens, K. (2016). Cracking the humanitarian logistic coordination challenge: lessons from the urban search and rescue community. *Disasters*, 40(2), 246–261.

Jahre, M., Jensen, L. M., & Listou, T. (2009). Theory development in humanitarian logistics: a framework and three cases. *MANAGEMENT RESEARCH NEWS*, (11), 1008.

¹⁸³ Polisen 2014.

¹⁸⁴ SWEFRO <https://fjallraddningen.se/>

¹⁸⁵ England & Wales Mountain Rescue, example <https://nwmra.org/>, Scotland: <https://www.scottishmountainrescue.org/>

¹⁸⁶ Megan Denver, Jaime Perez, B.E. Aguirre, (2007) "Local search and rescue teams in the United States", *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, Vol. 16 Issue: 4, pp.503-512.

¹⁸⁷ Asiedu, Y. & Rempel, M. (2011). *NAVAL RESEARCH LOGISTICS*; APR 2011; 58; 3; p167-p179.

¹⁸⁸ Missing People Swedens hemsida <https://www.missingpeople.se/sv/>

¹⁸⁹ <https://www.missingpeople.org.uk/about-us/what-we-do.html>

¹⁹⁰ Johansson, R., Danielsson, E., Kvarnlöf, L., Eriksson, K., & Karlsson, R. (2018). At the external boundary of a disaster response operation: The dynamics of volunteer inclusion. *Journal of Contingencies and Crisis Management* ; ISSN 0966-0879; United States, North America: Wiley, 2018.

¹⁹¹ Pilemalm, S. (2018). Participatory Design in Emerging Civic Engagement Initiatives in the New Public Sector : Applying PD Concepts in Resource-Scarce Organizations. *ACM Transactions on Computer-Human Interaction*, 25(1), 5:1-5:26.

och med allmänhet i Sverige. Det återstår dock att utveckla strategier, ledningssystem, metodik och ansvarsförhållanden för detta¹⁹² då regleringen av fältet juridiskt är svag.

7. Slutsatser och förslag till vidare forskning

I denna rapport framgår att det finns flera olika "benämningar" på efterforskning som fenomen, olika definitioner av försvunna och olika forskningsperspektiv på efterforskning av försvunna personer. Forskningsmässigt är en inarbetad definition i Storbritannien att skilja på saknade personer (missing), där det inte går att fastställa var en försvunnen person befinner sig och i vilka omständigheter eller risker, och personer som är frånvarande (absent) där risken uppfattas som lägre för att personen befinner sig i fara. I såväl Norden som USA, Canada, Australien, Skottland och England är det Polisens uppdrag att efterforska försvunna personer med egna resurser eller frivilliga sådana. Frivilligorganisationer är också i en varierande grad inriktade på att hjälpa till att söka eller stötta försvunna/anhöriga.

I Sverige gäller efterforskningsuppdraget enbart operativt sökande och Polisen söker efter personer som är vilse, saknas eller bådadera och kan antas befinna sig i livsfara eller allvarlig fara för hälsan. Prioriteringsmässigt är det i praktiken likvärdigt med exempelvis Storbritannien, men statistiskt görs mindre åtskillnad mellan försvunna i livsfara och andra försvunna i annan statistik, exempelvis i Skottland. I Sverige delas sökande och utredning upp i olika faser medan det är ett integrerat arbete i exempelvis Storbritannien. Det gör att det ibland kan vara svårt att jämföra statistiska data. Strategi för sökande är internationellt lite olika varianter av Managing Search Operations (MSO). I Sverige har en handbok utarbetats, och utbildningar inom Polisen genomförs för hur strategin ska tillämpas, i Sverige kallad: Efterforskning av försvunna personer (EFP).

7.1 Forskning och kunskapsstöd – slutsatser och diskussion

Sammanfattningsvis finns omfattande forskning internationellt från olika perspektiv. Stora delar av forskningen är inriktad på att utveckla och förbättra verksamheten eller ge kunskaper som är viktiga för verksamheten. Det gäller exempelvis redogörelser för teknikanvändning som Unmanned Aerial System (UAS), framforskade beteendeprofiler baserade på tidigare eftersöksprocesser och intervjumanualer. Kunskapsstöd gäller exempelvis beslutsstöd, exempelvis stöd för hur länge det kan antas att en försvunnen person är i livet, statistiska sammanställningar av vilka som är utsatta grupper, andel återförsvinnanden, antal berörda av ett ärende eller kostnader. I flera länder har Polisen egna kunskapsnätverk och/eller institutioner för forskning samt arbetar i samverkan med verksamhetsnära forskning som exempelvis the Scottish Institute for Policing Research, (SIPR).

Forskningsperspektiven kan främst delas upp i ett s.k. geospatialt perspektiv inriktat mot geografisk positionering och eftersök, en inriktning som dominerar i Sverige. Det andra perspektivet "missingness" är inriktat mot upplevelser och processer hos och kring den personen som försvinner, anhöriga och samhällsfrågor kring försvinnande. Det omfattar exempelvis kulturgeografiska, sociala eller socioekonomiska perspektiv som är väl representerade i forskning i tex. i Storbritannien, Canada och Australien. Forskning om beteenden och beteendeprofiler kan sägas böttna i bägge perspektiven

---

¹⁹² Holm, A. (2016). Några ansvarsfrågor avseende aktörer, i synnerhet frivilliga, som deltar i räddningsinsatser *CARER Rapport nr 2016:16*. Linköping.

och finns utvecklade både i databasen ISRID men också i brittiska iFIND och Skotsk forskning som möjligen är mer relevant för svenska förhållanden men behöver valideras här.

I Sverige finns ytterst begränsad forskning på området och den polisforskning som finns kan i första hand tyckas vara inriktad mot att förstå eller förklara bakomliggande samhällsförhållanden eller arbetsmiljöfrågor. Forskning för att ge stöd till verksamheterna i form av kunskapsstöd, beslutsstöd, analysstöd och teknikstöd ter sig märkligt frånvarande om man jämför med andra blåljusverksamheter. Ingen svensk polisforskning mellan 2011 - 2017 nämner ens efterforskningsområdet¹⁹³ där det finns ett stort kunskapsbehov för att kunna effektivisera såväl efterforskning som förebyggande och uppföljande aktiviteter. Det gäller både rent verksamhetsstöd som databaser för insamling och analys av nationell statistik som idag saknas, kunskapsstöd och beslutsstöd. Det finns också ett stort behov att validera exempelvis brittiska, skotska och amerikanska profiler för användning. Exempelvis finns skillnader i beteende och dödstal hos personer med demenssjukdom och försvinnande av barn som behöver undersökas.

Idag vet vi exempelvis inte hur stor del av allvarliga försvinnande som anmäls, vi vet inte vad en efterforskningsprocess kostar, vi vet inte heller, vilket är högst kostnadsrelevant, i vilken utsträckning personer "återförsvinner" i Sverige mer än att personer försvinner upprepade gånger också här. Vi vet inte hur många personer som berörs av ett försvinnande i Sverige eller hur de berörs. Vi vet ingenting om konsekvenserna för enskilda individer, anhöriga eller t.ex. vård- och omsorgspersonal av ett försvinnande och hur det kan påverkas/förbättras samt hur stöd på området kan ges. Inte heller finns kunskap om hur berörda verksamheter såsom Polisen, socialtjänsten, hälso- och sjukvården m.fl. kan förebygga försvinnanden för exempelvis personer med demenssjukdom och personer med suicidproblematik, vilket det finns en hel del internationell kunskap om som kan vara relevant för Sverige och svenska förhållanden. Samtidigt vet vi att båda de stora grupperna av personer som försvinner: personer med demenssjukdom och personer med suicidproblematik ökar i omfattning^{194, 195, 196}. I Sverige pågår utveckling av samverkan mellan Polisen och frivilliga på räddningsområdet. Samtidigt saknas kunskaper och nationell metodik för hur samverkan med frivilliga ska se ut, följas upp eller utvecklas.

7.2 Förslag till fortsatt forskning

Här besvaras det sista delsyftet; *Att ge förslag till fortsatt forskning och identifiera utvecklingsmöjligheter och utmaningar i verksamheten samt ge underlag för att söka forskningsmedel av relevans under projektperioden* utifrån en internationell överblick över forskning på området.

Därmed ställs följande frågor som också får ge strukturen för förslag nedan:

1. Hur kan verksamheten *efterforskning av försvunna personer, EFP* i Sverige lära av de egna erfarenheterna för att förbättra verksamhetens effektivitet och kvalitet?

---

¹⁹³ Bogestam, N. & Bergnor, P. (2018). *Polisforskning i Sverige: En sammanställning över publicerad polisforskning i Sverige 2010–2017*. PM. Brottsförebyggande rådet.

¹⁹⁴ Socialstyrelsen (2019) *Ångest och depression ökar bland våra unga*. Stockholm: Socialstyrelsen, www.socialstyrelsen.se 2019-05-15.

¹⁹⁵ Socialstyrelsen (2017) *Nationella riktlinjer. Vård- och omsorg vid demenssjukdom*. Stockholm: Socialstyrelsen.

¹⁹⁶ Folkhälsomyndigheten (2018) *Därför ökar psykisk ohälsa bland unga*. Stockholm: Folkhälsomyndigheten. www.folkhalsomyndigheten.se 2018-04-26

2. Vilka metod- och kunskapsstöd för verksamheten och verksamhetens utveckling behövs från forskning?
3. Hur kan internationellt kunskapsutbyte bidra till verksamhetens effektivitet och utveckling/hur kan svenska erfarenheter och forskning bidra till den internationella utvecklingen av kunskap om efterforskning?
4. Hur kan samverkan på området organiseras för att skapa effektiv verksamhet, såväl inom förebyggande, genomförande av efterforskning och efterarbete/lärande?
5. Hur kan en svensk kunskapsbas för kunskapsutbyten och forskningsamverkan organiseras för att skapa och utveckla användbar och valid kunskap för forskning, metodutveckling och utbildning om efterforskning av försvunna personer.

7.2.1 Hur kan verksamheten efterforskning av försvunna personer lära av de egna erfarenheterna för att förbättra verksamhetens effektivitet och kvalitet?

Verksamhets- och processbeskrivningar

Genom kontrastering mot verksamhetsbeskrivningar från andra länder blir den egna verksamheten tydligare och kan jämföras. Verksamhetsområdet "Efterforskning av försvunna personer" har utvecklats och givits struktur inom den svenska Polisen. Detta är viktigt att beskriva, följa upp och analysera:

- för att denna "kunskap" ska finnas kvar på organisationsnivå och inte inom en mindre grupp poliser där flera personer är i pensionsåldern inom en femårsperiod,
- för att ta vara på och utveckla befintliga bra och effektiva arbetsmodeller
- För att tydliggöra verksamhetens inriktning och omfattning för beslutsunderlag och kommunikation
- för att identifiera nya kunskapsluckor och utvecklingsområden.

Likaså är det viktigt att identifiera och artikulera frågor där andra aktörers aktiviteter är viktiga. Exempel på det är vissa typer av suicidlarm där samma person gång efter annan "ser till att" bli räddad av Polisen i sista stund. Det är beteendemönster som inte kan brytas av Polisen. Andra aktörer inom exempelvis psykiatri måste till.

För nästan alla utanför blåljussfären och många inom den är det förvirrande att Polisen bedriver räddningstjänst. För att tala i företagsekonomiska termer är en varumärkesutveckling viktig här i likhet med den Fjällräddningen har. Det behöver bli tydligt vad man gör och vad man inte gör, att det är en evidensbaserad och systematisk verksamhet. Det behöver också vara tydligt vilka kriterier som gäller för att räddningstjänst ska beslutas och hur beslutet ska tas¹⁹⁷ liksom vilka man söker vilka man inte eftersöker. Såväl beslutsfattare som media, organisationer och privatpersoner behöver kunna få sådan information. Till dem som efterfrågar sådan information hör också personer som återfunnits efter efterforskningsinsatser.

---

¹⁹⁷ Varje beslut består av en process från informationsinhämtning, till riskbedömning och vidare till beslut som sen iterativt utvecklas under en insats.

Konkreta forskningsförslag:

- Processbeskrivning av hela processen från förebyggande och beredskap (som troligtvis hanteras av andra aktörer men som kan bedrivas i samverkan med Polisen) till efterforskning och utredning/efterarbete med förslag till återkopplande system/verksamhet.
- Intervjustudie med professionella och personer som själva har erfarenhet av psykisk ohälsa och försvinnande samt deras anhöriga avseende vad om kunde gjorts/bör göras för att förhindra ett (åter)försvinnande samt systematisk uppföljning av tidigare insatser utifrån frågan vad kunde gjorts annorlunda utifrån både professionella och drabbade.
- Organisationsstudie av organiserings- och ledningsstrukturer och kolliderande värdegrunder i skilda verksamheter som ska samverka.
- Arbetsmiljöstudie med fokus på detta område för såväl polispersonal som andra professionella grupper som berörs av försvinnanden och efterforskning, tex omsorgs- och vårdpersonal i kommuner och landsting.

Databasutveckling och digitalisering

Data och erfarenheter från insatser tas tillvara idag men kan utvecklas med hjälp av teknikstöd, t.ex. i form av databaser för att tas tillvara bättre, både för att kunna samla in och korstabulera data av olika kategorier för att besvara frågor enligt ovan om återförsvinnanden, berörda, konsekvenser, kostnader, resursåtgång, effektivitet, samverkan etc. Databaser behövs också för att skapa och validera beteendeprofiler och för att kunna utveckla dem i takt med förändringar i befolkningen.

Konkreta forsknings- och utvecklingsförslag:

- Uppbyggnad av nationell digital databas för analys, uppföljning och återkoppling som interagerar med andra polisdatabaser för att få ut information om tid, kostnad, resursåtgång, samverkan, effektivitet, förändringar i befolkning och beteenden.
- Beslutsfattande om räddningstjänst kan studeras utifrån psykologisk och organisatorisk forskning om beslutsfattande vid risk, men också utifrån TQM-perspektiv på kvalitet i händelsekedjor. Inom detta område finns både andra grupper av relevans att jämföra med och internationell forskning att utgå ifrån.
- Utveckling av interaktiva lärplattformar för utbildning kring samverkan i efterforskningsprocessen (före-under-efter) /Efterforskning av försvunna personer, EFP för polis-, socionom-, sjuksköterske-, lärarstudenter, frivilligorganisationer inom området samt andra intresserade.
- Utveckling av informationsmaterial för allmänheten, för media och för tidigare försvunna, både digitaliserat och i pappersform.
- Utveckling av digitalt ”startpaket” för frivilliga som vill hjälpa till att söka där man både behöver läsa in och kunna besvara kunskapsfrågor liksom registrera sig i ett register.
- Utveckling av kravnivåer för frivilliga och utveckling av gemensamma utbildningsdagar och övningsterminer för frivilliga inom såväl EFP och volontärsverksamhet, frivilliga insatspersoner i räddningstjänst och frivilliga inom sjöräddning.
- (Forskningsstöd för) metodutveckling för geografisk positionerings- och kartstödsfunktioner

Kostnadsuppföljning och analys

Med tanke på indikationerna på att efterforskning av försvunna personer är en mycket kostsam och resurskrävande verksamhet är det en strategiskt viktig åtgärd inom Polisen att identifiera kostnader för olika moment inom efterforskning för att få beslutsunderlag om exempelvis hur resurser ska fördelas: På respons, på förebyggande verksamhet eller på beredskap. Det gäller både monetära kostnader men också utsatta personers och närståendes kostnader i form av lidande, oro, psykiatriska problem, vilka kan översättas i samhällskostnader för att hantera dem och kostnader för den enskilde. Samhällskostnader bör också omfatta kostnader för förebyggande, kostnader för vård och omsorg, förlorad arbetsinkomst etc. Viktigt är också att analysera kostnader i förhållande till vilket bidrag frivilliga bidrar med. Kostnader bör utsättas för jämförelser med andra verksamheter samt internationellt.

Konkreta forskningsförslag:

- Framtagning av kostnader för "typiska" insatser för beräkning av skilda insatser för olika kategorier/grupper vid efterforskning av försvunna personer. Poster för samhällskostnadsberäkningar kan med fördel jämföras med både framräknade kostnader för räddningsinsatser (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) och för vård (Socialstyrelsen) och jämföras med kostnader i andra länder.
- Skapande av en digitaliserad kostnads/analysmodell för kostnader för Efterforskning av försvunna. En sådan modell bör omfatta inte bara direkta kostnader för eftersök som antal yrkesverksamma personer som engageras, antal timmar, kostnader för fordon, annan utrustning, kringkostnader vid ex.vis omfattande eftersök etc., utan också indirekta kostnader som kostnader för anhörigas egna sökande, egen och andras förlorade arbetsinkomst, vårdkostnader, arbetsmiljökostnader för att nämna några.

7.2.2. Vilka metod- och kunskapsstöd för verksamheten och verksamhetens utveckling behövs från forskning?

Forskningsbehov för verksamhetsstöd och utveckling på det här området är idag illa tillgodosett då nästan ingen svensk forskning finns. Här är det viktigt att Polisen börjar verka för att få fram sådan forskning man anser sig behöva, via egna forskningsstrategier, via påverkan på finansiärer som Brottsförebyggande rådet och andra finansiärer.

Idag används främst standarder och metodik från amerikansk forskning för planering och genomförande av operativa efterforskningsinsatser. Enligt ovan finns dock en mängd frågor att besvara som inte ryms inom det s.k. geospaciala perspektivet, exempelvis gällande motiv för försvinnanden, upplevelser och erfarenheter hos försvunna och närstående. Frågor gäller också teknikstöd och process-stöd för hela efterforskningsprocessen – från förebyggande till avslutande. Andra frågor gäller hur logistikforskning kan bidra till säkrare analyser, digitala utbildningar (ovan nämnt) och hur robot- UAS- och GIS system kan integreras för efterforskning och beslutsstöd.

Konkreta forskningsförslag:

- Inventering och analys av delområden inom EFP, vilka kunskapsstöd/verksamhetsstöd verksamheterna har behov av, matchning mot internationell utveckling och forskning samt validering och prövning av lösningar. Det gäller såväl stöd för beslut, kommunikation, tekniska sök, systemstöd liksom kunskaps- och metodstöd.
- Jämförelse internationellt av hur MSO-standarderna används och utveckling av metodiken för användning av standarderna.

7.2.3 Hur kan internationellt kunskapsutbyte bidra till verksamhetens effektivitet och utveckling/hur kan svenska erfarenheter och forskning bidra till den internationella utvecklingen av kunskap om efterforskning?

Internationellt finns mycket forskning både om efterforskningsmetodik, teknik och om de försvunna och deras närstående. Ett viktigt forskningsbehov och forskningsbidrag är att undersöka dessa forskningsresultats pålitlighet jämfört med svenska förhållanden. Ett exempel gäller validering av beteendeprofiler och sannolikhetszoner. Det är också ett viktigt bidrag internationellt för sökande i länder med likartade klimatmässiga förhållanden.

Ett kunskapsområde där Sverige både behöver mer kunskap men också kan bidra internationellt gäller samverkan med frivilliga när det gäller efterforskning.

Konkreta forskningsförslag:

- Analys och validering av befintliga beteendeprofiler och sannolikhetszoner från exempelvis ISRID och iFIND.
- Beskrivning och jämförelse av samverkansformer med frivilliga i Sverige, och Canada som har liknade förutsättningar och erfarenheter utifrån organisation, lagstöd, kommunikation och utlarmning, utbildningar för att ta några exempel.

7.2.4 Hur kan samverkan på området organiseras för att skapa effektiv verksamhet, såväl inom förebyggande, genomförande av efterforskning och efterarbete/lärande?

Det saknas både nationell och internationell forskning och verksamhetsperspektiv där efterforskning av försvunna ses som en holistisk process som omfattar både förebyggande, genomförande, efterarbete och utvärdering. Först när uppgifter, ansvarsförhållanden, roller, koordineringsmöjligheter och kompetenser ställs samman utifrån helheten blir det synligt hur de olika delarna i processen och de olika aktörerna inverkar på varandra och på det gemensamma resultatet, dvs effektiviteten i efterforskning. Frågor som blir aktuella; Kan bättre beredskap inom äldreomsorg och bättre kunskaper hos personer med demenssjukdomar och deras anhöriga både förkorta sökinsatser och förbättra arbetsmiljön inom äldreomsorgen? Hur påverkar Polisens och kommunens samverkan graden av återförsvinnanden?

Konkreta forskningsförslag:

- Processbeskrivningar av hela efterforskningsprocessen med identifiering av samverkansbehov mellan olika myndigheter/verksamheter. Exempelvis avseende informationsöverföring, dokumentation.
- Utveckling av förebyggande och beredskap inom i första hand omsorg om personer med demenssjukdom och personer med psykisk ohälsa men också övriga personkategorier.
- Utvecklande av metodik, checklistor och strategier för samverkan mellan olika aktörer, stimulansmedel för samverkansförsök.
- Samverkan kring metodik för att utveckla av användning av GPS-system, larm och andra tekniska hjälpmedel.
- Tvärvetenskapliga studier av orsaker till försvinnande och behov av insatser för att förebygga försvinnande vid ex.vis demenssjukdom, depression, psykisk ohälsa (hos äldre men också

andra grupper inom det sociala arbetet, ex.vis familjehemsplacerade barn och ungdomar, personer som ej får permanent uppehållstillstånd, trafficking etc.).

- Studier av vad det innebär att arbeta i efterforskningsprocessens olika delar (arbetsvillkor, behov av stöd etc.).
- Identifiering av effektivitetsparametrar i samverkan om efterforskning.

7.2.5 Hur kan en svensk kunskapsbas för kunskapsutbyten och forskningssamverkan organiseras för att skapa och utveckla användbar och valid kunskap för forskning, metodutveckling och utbildning om efterforskning av försvunna personer.

Idag finns embryon till kunskapsutbyten och forskningssamverkan, dels via det nystartade "Nätverket för nationell samverkan om forskning, metodutveckling och utbildning om försvunna och saknade personer" (EFP-nätverket) på området som vänder sig till såväl myndigheter, professionella som frivilliga på området. Likaså finns ett inlett internationellt samarbete med Scottish Institute of Policing Research liksom med International Consortium on Dementia and Wayfinding som drivs från Canada. Ett seminarium och nätverk för polisorganisationer som arbetar med efterforskning av försvunna startas upp i oktober 2019. Också det så kallade blåljusprojektet som syftar till att inspireras av Skottland, främja effektiv samverkan och kunskapsutveckling om samverkan har initierats under 2019.

Några utmaningar är dels att dessa initiativ och samarbeten behöver konsolideras för att inte bli enskilda initiativ som försvinner med initiativtagaren, och att forskning av relevans för efterforskning av försvunna finns inom så olika områden, inte alltid så lätta att identifiera. Här är det viktigt att Polisen i Sverige signalerar att forskning på området är viktig och pekar på en aktör som exempelvis Brottförebyggande rådet för att samla och främja forskning och forskningssamverkan på området.

Referenslista

- Adams, A. L., Schmidt, T. A., Newgard, C. D., Federiuk, C. S., Christie, M., Scorvo, S., & DeFreest, M. (2007). Search Is a Time-Critical Event: When Search and Rescue Missions May Become Futile. *Wilderness & Environmental Medicine*, 18(2), 95–101. <https://doi-org.e.bibl.liu.se/10.1580/06-WEME-OR-035R1.1>
- Albano, R., & Sole, A. (n.d.). Geospatial Methods and Tools for Natural Risk Management and Communications. *ISPRS INTERNATIONAL JOURNAL OF GEO-INFORMATION*, 7(12). <https://doi-org.e.bibl.liu.se/10.3390/ijgi7120470>
- Andersson, A., D. Carlstrom, E., Ahgren, B., & M. Berlin, J. (2014). Managing boundaries at the accident scene – a qualitative study of collaboration exercises. *International Journal of Emergency Services*, (1), 77.
- Asiedu, Y. & Rempel, M. (2011). *NAVAL RESEARCH LOGISTICS*; APR 2011; 58; 3; p167-p179.
- Axelsson, R. and Bihari Axelsson, S. (2006), 'Integration and Collaboration in Public Health – A Conceptual Framework', *The International Journal of Health Planning and Management*, Volume 21, Number 1, pp. 75–88.
- Bantry White, E. and Montgomery, P. (2014). Electronic Tracking for People with Dementia: An Exploratory Study of the Ethical Issues Experienced by Carers in Making Decisions about Usage. *Dementia* 13(2): 216–232.
- Berlin, J & Carlström, E. (2011). *Samverkan mellan blåljusorganisationer*. Lund: Studentlitteratur.
- Berlin, J. M., & Carlström, E. D. (2015). Collaboration Exercises: What Do They Contribute? *JOURNAL OF CONTINGENCIES AND CRISIS MANAGEMENT*, (1). 11.
- Biehal, N., Mitchell, F., & Wade, J. (2003). Lost from view. Missing persons in the UK. UK, Bristol: *The Policy Press*.
- Bogestam, N. & Bergnor, P. (2018). *Polisforskning i Sverige: En sammanställning över publicerad polisforskning i Sverige 2010–2017*. PM. Brottsförebyggande rådet.
- Bonny, E., Almond L., Woolnough, P. (2016). Adult Missing Persons: Can an Investigative Framework be Generated Using Behavioural Themes? *Journal of Investigative Psychology & Offender Profiling*, [s. l.], v. 13, n. 3, p. 296–312, 2016. Disponibel em: <<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=a9h&AN=118485149&lang=sv&site=eds-live&scope=site>>.
- Boore, S. M., & Bock, D. (2013). Original research: Ten Years of Search and Rescue in Yosemite National Park: Examining the Past for Future Prevention. *Wilderness & Environmental Medicine*, 24, 2–7. <https://doi.org/10.1016/j.wem.2012.09.001>.
- Boss, P., & Yeats, J. R. (2014). Ambiguous loss: a complicated type of grief when loved ones disappear. *Bereavement Care*, (2), 63.
- Bäckman, A., Hollenberg, J., Svensson, L., Ringh, M., Nordberg, P., Djärv, T., ... Claesson, A. (2018). Drones for Provision of Flotation Support in Simulated Drowning. *Air Medical Journal*, 37(3), 170–173. <https://doi-org.e.bibl.liu.se/10.1016/j.amj.2018.01.007>.
- Center for Studies of Missing Persons, Portsmouth University; <http://www2.port.ac.uk/centre-for-the-study-of-missing-persons/>
- Ciobotaru, S., Shalev-Greene, K., Collie, C. & Adams, C. (2019). The paradox of social media-based publicity appeals for missing persons: Who are we appealing to? *The 4th International Conference on Missing Children and Adults*, Liverpool 2019-07-03–05
- College of Policing (2016). *Major investigations and public protection*. Missing persons. <https://www.app.college.police.uk/app-content/major-investigation-and-publicprotection/missing-persons/>,

p. 1. In Karen Shalev Greene, K., Clarke, C.L., Pakes, F. & Holmes, L. (2019). People with Dementia Who Go Missing: A Qualitative Study of Family Caregivers Decision to Report Incidents to the Police. *Policing*, Volume 0, Number 0, pp. 1–13. Oxford University Press.

Collie, C. J. R., & Shalev Greene, K. (2019). Examining modus operandi in stranger child abduction: A comparison of attempted and completed cases. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, (2), 91.

Cooper, D. C., Frost, J. R. & Robe, R. Q. (2003). Compatibility of Land SAR Procedures with Search Theory In: *DTIC Language, ADA511658*, POTOMAC MANAGEMENT GROUP ALEXANDRIA VA.

Denver, M. & Perez, J. & Aguirre, B.E. (2007). Local search and rescue teams in the United States. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, Vol. 16 Issue: 4, pp.503-512, <https://doi.org/10.1108/09653560710816995>. Permanent link to this document:<https://doi.org/10.1108/09653560710816995>

Douglas J.A. Brown, M.D., Hermann Brugger, M.D., Jeff Boyd, M.B., B.S., and Peter Paal, M.D. (2012). Accidental Hypothermia. *N Engl J Med* 2012;367:1930-8. DOI: 10.1056/NEJMra1114208

Drexel, S., Zimmermann-Janschitz, S. & Koester, R.J. (2018). Network analysis for search areas in WiSAR operations. *International Journal of Emergency Services*, Vol. 7 Issue: 3, pp.192-202, <https://doi.org/10.1108/IJES-02-2017-0005>. Permanent link to this document: <https://doi.org/10.1108/IJES-02-2017-0005>

Foy, S. (2016). A profile of Missing Persons: Some key Findings for Police Officers. In Morewitz, S.J. & Sturdy Colls, C (eds.). (2016). *Handbook of Missing Persons*. Switzerland: Springer International Publishing.

Fyfe, N (2018). Keynote speaker about Police Reforms and the use of Expert Knowledge. *The 2018 Nordic Police Research Conference*, 19-21 September, Umea University.

Fyfe, N.R., Stevenson O. & Woolnough, P. (2015). Missing persons: The processes and challenges of police investigation. *Policing and Society*, 25:4, 409–425.

Förundersökningsprotokoll AM-29814-18, Dnr 0150-K960-18, 2018-09-06 08:43. Polismyndigheten.

Diamanti, N., Annan, A. P. & Giannakis, I. (2016). Predicting GPR performance for buried victim search & rescue, *16th International Conference on Ground Penetrating Radar (GPR)*. doi: 10.1109/ICGPR.2016.7572642.

Doherty, P. J., Guo, Q., Doke, J., & Ferguson, D. (2014). An analysis of probability of area techniques for missing persons in Yosemite National Park. *Applied Geography*, 47, 99–110. <https://doi.org.e.bibl.liu.se/10.1016/j.apgeog.2013.11.001>.

Draizin-Itzhaki, G. (2019). Suicides and missing persons in the UK. *4th International Conference on Missing Children and Adults*, Liverpool 2019-07-03—05.

England & Wales Mountain Rescue, example <https://nwmra.org/>, Scotland: <https://www.scottishmountainrescue.org/>

Ganz, A, Schafer, J, Tang, J, Yang, Z, Yi, J, & Ciottono, G 2015, 'Urban Search and Rescue Situational Awareness using DIORAMA Disaster Management System', *Procedia Engineering*, 107, *Humanitarian Technology: Science, Systems and Global Impact 2015*, HumTech2015, pp. 349-356.

Geographies of Missing People. Forskningsprogrammet Geographies of Missing Peoples hemsida. <https://geographiesofmissingpeople.org.uk/>

Gibb, G. & Woolnough, P. (2007). *Missing Persons: Understanding, Planning and Responding*, Grampian Police.

- Griffin, T. (2016). The Rhetoric and Reality of the AMBER Alert: Empirical and Public Discourse Considerations Regarding the Child Abduction Phenomenon. In Morewitz, S. J., & Colls, C. S. (2016). *Handbook of missing persons*. Springer International Publishing.
- Gulati, R., Wohlgezogen, F. & Zhelyazkov, P. (2012). The Two Facets of Collaboration: Cooperation and Coordination in Strategic Alliances. *Academy of Management Annals* 6 (2012): 531–583.
- Hamilton, C. (2015). *The Use of Information and Communications Technology in Land Based Search and Rescue with Particular Emphasis on its Role in Incidents Involving Missing Persons Searches*. The Centre for Search Research.
- Hamp, Q., Zhang, R., Chen, L., Gorgis, O., Ostertag, T., Loschonsky, M., & Reindl, L. (2014). New technologies for the search of trapped victims. *Ad Hoc Networks*, 13(Part A), 69–82.
<https://doi.org/10.1016/j.adhoc.2012.06.005>.
- Harris, M.F. & Shalev Greene, K. (2016). Police Attitudes in England to Return Interviews, in Repeat Missing Person Cases. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling. J. Investig. Psych. Offender Profil.* 13: 253–266.
- Herbert Protocol, <https://www.met.police.uk/herbertprotocol>
- Hill, K. A. (2012). Cognition in the woods: biases in probability judgments by search and rescue planners. *Judgment and Decision Making*, Vol 7, Iss 4, Pp 488-498.
- Hohlrieder, M., Thaler, S., Wuertl, W., Voelckel, W., Ulmer, H., Brugger, H., & Mair, P. (2008). Rescue Missions for Totally Buried Avalanche Victims: Conclusions from 12 Years of Experience. *HIGH ALTITUDE MEDICINE AND BIOLOGY*, (3), 229. Retrieved from <https://search.ebscohost.com.e.bibl.liu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=edsbl&AN=RN237205016&lang=sv&site=eds-live&scope=site>.
- Holgersson, S. (2017) Framtidens skadeplatser: Polisens ledningscentraler. *CARER rapport 2017:20*, Linköping University Press, Sweden.
- Holm, A. (2016). Några ansvarsfrågor avseende aktörer, i synnerhet frivilliga, som deltar i räddningsinsatser *CARER Rapport nr 2016:16*. Linköping. Retrieved from <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-131107>
- Holmes, L. (2016a). Missing Person Appeals: A UK Perspective. In Morewitz, S.J. and Sturdy Colls, C. (eds.). (2016). *Handbook of Missing Persons*. Springer International Publ.
- Holmes, L. (2016b). Missing Someone: Exploring the Experience of Family Members. In Morewitz, S.J. and Sturdy Colls, C. (eds.). *Handbook of Missing Persons*. Springer International Publ.
- Hsieh, H.-F. and Shannon, S. E. (2005) 'Three Approaches to Qualitative Content Analysis', *Qualitative Health Research*, 15(9), pp. 1277–1288. doi: 10.1177/1049732305276687
- Hutchings, E., Browne, K. D., Chou, S., & Wade, K. (2019). Repeat missing child reports in Wales. *Child Abuse & Neglect*, 88, 107–117. <https://doi-org.e.bibl.liu.se/10.1016/j.chiabu.2018.11.004>
- IAMSAR MANUAL (2013) *International Aeronautical and Maritime Search and Rescue Manual*. International Civil Aviation Organization and International Maritime Organization.
- iFIND. (2016, v. 1). UK Missing Persons Bureau, National crime Agency.
- International Review of the Red Cross (xxxx). Humanitarian debate: Law, policy, action: The Missing. International Review of the Red Cross. Volume 99, No. 905. International Committee of the Red Cross.
- International Search & Rescue Incident Database (ISRID) www. https://www.dbs-sar.com/SAR_Research/ISRID.htm.

- Jahre, M., Jensen, L. M., & Listou, T. (2009). Theory development in humanitarian logistics: a framework and three cases. *MANAGEMENT RESEARCH NEWS*, (11), 1008.
- Jeanis, M.N. & Powers, R.A. (2017) Newsworthiness of Missing Persons Cases: An Analysis of Selection Bias, Disparities in Coverage, and the Narrative Framework of News Reports. *Deviant Behavior*, 38:6, 668-683, DOI: 10.1080/01639625.2016.1197618.
- Johansson, R., Danielsson, E., Kvarnlöf, L., Eriksson, K., & Karlsson, R. (2018). At the external boundary of a disaster response operation: The dynamics of volunteer inclusion. *Journal of Contingencies and Crisis Management*; ISSN 0966-0879; United States, North America: Wiley, 2018. Retrieved from <https://search-ebSCOhost-com.e.bibl.liu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=edsbas&AN=edsbas.6C74C474&lang=sv&site=eds-live&scope=site>
- Kanjir, U. (2019). Detecting migrant vessels in the Mediterranean Sea: Using Sentinel-2 images to aid humanitarian actions. *Acta Astronautica*, 155, 45–50. <https://doi-org.e.bibl.liu.se/10.1016/j.actaastro.2018.11.012>.
- Kilicay-Ergin, N. (2014). Improving Collaboration in Search and Rescue System of Systems. *Procedia Computer Science*, 36, 13–20. <https://doi-org.e.bibl.liu.se/10.1016/j.procs.2014.09.003>.
- Koester, R. J., & Stooksbury, D. E. (1995). Behavioral profile of possible Alzheimer's disease patients in Virginia search and rescue incidents. *WILDERNESS AND ENVIRONMENTAL MEDICINE*, (1), 34. Retrieved from <https://search-ebSCOhost-com.e.bibl.liu.se/login.aspx?direct=true&db=edsbl&AN=ZT001192188&site=eds-live&scope=site>
- Koester, R. J. (2008). *Lost Person Behavior: A Search and Rescue Guide on Where to Look – For Land, Air and Water*. Charlottesville, VA, dbS Productions.
- Koester, R. J., Chiacchia, K. B., Twardy, C. R., Cooper, D. C., Frost, J. R., & Robe, R. Q. (2014). Use of the Visual Range of Detection to Estimate Effective Sweep Width for Land Search and Rescue Based On 10 Detection Experiments in North America. *Wilderness & Environmental Medicine*, 25(2), 132–142. <https://doi-org.e.bibl.liu.se/10.1016/j.wem.2013.09.016>.
- Leicht, A. 2018. Jämförelse av beteendedata mellan ISRID och svensk statistik. Polisen.
- Lois, J (2003). *Heroic Efforts: The Emotional Culture of Search and Rescue Volunteers*, NYU Press, 2003.
- Lundberg, B (2012) . *Riskvärdering - Ekonomisk värdering av hälsorisker idag och i framtiden*. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. MSB 403 ISBN 978-91-7383-232-8.
- Lundin, R., & Säwensten, C. (2018). *Koordinering av sökresurser vid efterforskning av försvunna personer i Polisregion Stockholm*. C-uppsats. Linköpings universitet. Retrieved from <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-151064>
- Länsstyrelsen 2016 På flykt och försvunnen. En nationell kartläggning av ensamkommande barn som avviker. Stockholm: Länsstyrelsen, Rapport 2016:25
- Macwan, A., Vilela, J., Nejat, G., & Benhabib, B. (n.d.). A Multirobot Path-Planning Strategy for Autonomous Wilderness Search and Rescue. *IEEE Transactions on Cybernetics*, 45(9), 1784–1797. <https://doi-org.e.bibl.liu.se/10.1109/TCYB.2014.2360368>.
- Missing People Sverige <https://www.missingpeople.se/sv/>
- Missing People Sweden. (2018). Verksamhetsberättelse och Årsredovisning 2018. <https://www.missingpeople.se/sv/om-oss/> hämtat 20190822
- Missing People UK <https://www.missingpeople.org.uk/about-us/what-we-do.html>

Missing People (2019). *A Safer Return - An analysis of the value of return home interviews in identifying risk and ensuring returning missing children are supported.* (2019). Rapport. Missing People United Kingdom.

Missing People UK (2018). *APPG for Runaway and Missing Children and Adults: Inquiry into safeguarding missing adults who have mental health issues.* Missing People.

Police Scotland. (2015). *Missing Person Investigation: Standard Operating Procedure*, National Missing Person Unit, Version Number: 5.00, Publ: 09/04/2015. Police Scotland.

Morewitz, S. J., & Colls, C. S. (2016). *Handbook of missing persons.* Springer International Publishing. Retrieved from <https://search-ebSCOhost-com.e.bibl.liu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=cat00115a&AN=lkp.860138&lang=sv&site=eds-live&scope=site>.

National veileder for redningstjenesten: *Sök efter savnet person på land*, utgave 1. 2015. Nasjonalt Redningsfaglig Råd. Norge.

Newiss, G. (2005). A study of the characteristics of outstanding missing persons: Implications for the development of police risk assessment. *Policing & Society*, 15(2), 212–225.

Newiss, G. (2011). *Going missing on a night out: Men found dead in water.* London: Missing People. National Policing Improvement Agency (2011). *Missing persons: Data and analysis 2010/2011.* London: NPIA.

Parr, H. & Stevenson, O. (2013). *Families living with absence: Searching for missing people.* Geographies of missing persons. University of Glasgow. www.geographiesofmissingpeople.org.uk ISBN: 978-0-85261-939-1

Parr, H., Stevenson, O., & Woolnough, P. (2015). Search/ing for missing people: families living with ambiguous absence. *Emotion, Space and Society* 19. 2016, pp. 66-75. Retrieved from <https://search-ebSCOhost-com.e.bibl.liu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=edsbas&AN=edsbas.34756548&lang=sv&site=eds-live&scope=site>.

Patton, Quinn, M. (1991). 2nd ed. *Qualitative Evaluation and Research Methods.* Sage Publications.

Pilemalm, S. (2018). Participatory Design in Emerging Civic Engagement Initiatives in the New Public Sector : Applying PD Concepts in Resource-Scarce Organizations. *ACM Transactions on Computer-Human Interaction*, 25(1), 5:1-5:26. <https://doi.org/10.1145/3152420>

Police Scotland. (2015). *Missing Person Investigation Standard Operating Procedure 09/04/2015.* Ver 5.0. National Missing Person Unit. Police Scotland.

Polisen. (2014). *Slutrapport från projektet; nordisk samverkan vid eftersök av försvunna personer.* Dnr POA-069-748/12. Polisen.

Polisen. (2016). *Handbok för efterforskning av försvunna personer.* PM 2016:12, Saknr236. Publ 2016-03-16. Polisen.

Polisen. (2019). *Begärd händelserapportering för efterforskningsinsatsen i Falkenberg.*

Purple Alert. *Alzheimers Scotland Action on Dementia.* <https://www.alzscot.org/living-with-dementia/staying-independent/helpful-apps/purple-alert>. (hämtad 2019-09-05).

the Red Cross (xxxx). *Humanitarian debate: Law, policy, action: The Missing.* *International Review of the Red Cross. Volume 99, No. 905.* International Committee of the Red Cross.

Romlin, B. S., Winberg, H., Janson, M., Nilsson, B., Björk, K., Jeppsson, A., ... Claesson, A. (2015). Excellent Outcome with Extracorporeal Membrane Oxygenation After Accidental Profound Hypothermia (13.8°C) and Drowning. *Critical Care Medicine*, 43(11), e521–e525.

- Rowe, M. A., Vandevener, S. S., Greenblum, C. A. et al. (2011). 'Persons with Dementia Missing in the Community: Is It Wandering or Something Unique?'. *BMC Geriatrics* 11(1): 28–36.
- Ryan, L. (2013). *Samhällets kostnader för drunkningsolyckor*. MSB. Publikationsnummer MSB 0156–10, ISBN 978-91-7383-071-3.
- Sava, E., Twardy, C., Koester, R. & Sonwalkar, M. (n.d.). Evaluating Lost Person Behavior Models. *Transactions in GIS*, 20(1), 38–53. <https://doi-org.e.bibl.liu.se/10.1111/tgis.12143>.
- SFS 1984:387 Polislagen § 2., Justitiedepartementet L4, Stockholm: Regeringskansliet.
- SFS 1990:52 Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga
- SFS 1991:572 Lag om särskild utlänningskontroll, Justitiedepartementet L4. Stockholm: Regeringskansliet.
- SFS 2001:453 Socialtjänstlag, Socialdepartementet. Stockholm: Regeringskansliet.
- SFS 2003:778 Lag om skydd mot olyckor. Justitiedepartementet L4, Stockholm: Regeringskansliet.
- SFS 2017:30: Hälso- och sjukvårdslag. Socialdepartementet. Stockholm: Regeringskansliet.
- SFS 2019:37 Polislagen, (1984:387)., Kap 2, Justitiedepartementet L4, Stockholm: Regeringskansliet.
- Shalev Greene, K., & Pakes, F. (2014). The Cost of Missing Person Investigations: Implications for Current Debates. *POLICING -A JOURNAL OF POLICY AND PRACTICE-*, (1), 27. Retrieved from <https://search-ebSCOhost-com.e.bibl.liu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=edsbl&AN=RN375348020&lang=sv&site=eds-live&scope=site>.
- Shalev Greene, K. & Alys, L. (eds) 2016, *Missing Persons : A Handbook of Research*. Routledge.; United Kingdom, Europe: Routledge.
- Shalev Greene, K., Clarke, C.L., Pakes, F. & Holmes, L. (2019). People with Dementia Who Go Missing: A Qualitative Study of Family Caregivers Decision to Report Incidents to the Police, *Policing: A Journal of Policy and Practice*, Volume 13, Issue 2, June 2019, Pages 241–253,
- Sigvardsson, E. (2012). *Presenting the absent. an account of undocumentedness in Sweden*. Department of Social and Economic Geography, Uppsala University. Retrieved from <https://search-ebSCOhost-com.e.bibl.liu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=cat00115a&AN=lkp.645472&lang=sv&site=eds-live&scope=site>.
- Sjöfartsverket (2013). Hypotermi. SAR grund.
- Sjöfartsverket. SamSAR <http://www.sjofartsverket.se/samsar>. Hämtat 2019-08-08
- Sjögren, T. (2012). Synthetic Aperture Radar signal and image processing for moving target indication and side lobe suppression. Diss. Blekinge tekniska högskola.
- Sjösvärd, A. (2015). Forever missed - Never forgotten: Emotion and action in a Swedish voluntary search and rescue organization. *Sociologisk Forskning*, 2015, 52(2):131–154 Language: English; Swedish. Sociologisk Forskning, Databas: [Scopus®](https://scopus.com)
- Socialstyrelsen (2017) *Nationella riktlinjer. Vård och omsorg vid demenssjukdom*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen (2019) *Ångest och depression ökar bland våra unga*. www.socialstyrelsen.se 2019-05-15
- Solli, R. & Wolmesjö, M. (2019) *Välfärden och framtiden – bekymmer och förhoppningsfulla lösningar*. Version 1.0 SOL-rapport: *Styrning, organisering och ledning 1:2019 CVS/ Högskolan i Borås*.
- SOU 2018:54 *En effektivare kommunal räddningstjänst, Betänkande av 2017 års räddningstjänstutredning*. Statens offentliga utredningar.

- Sowerby, A. & Thomas, S.D.M. (2017). A mixed methods study of the mental health and criminal justice histories of missing persons. *Police Practice and Research*, VOL. 18, NO. 1, 87–98.
<http://dx.doi.org/10.1080/15614263.2016.1230062>.
- Stenberg, R, Pilemalm, S. & Yousefi Mojir, K. (2014) Samverkansformer för räddning och respons - exempel och förslag. *CARER Rapport 2014:12*, Linköping University Electronic Press, Sweden.
- Stenberg, R. (2016). Utredning av isolycka i Vålarö 2016-01-19. Uppdragsutredning 17/03/2016 ver 5. CARER. Linköpings universitet. <https://liu.se/artikel/carere-publicationer>.
- Stenberg, R. (2019a). Efterforskning av försvunna personer. Konferensen En dag för framtidens skadeplats, Linköping, 2019-01-26.
- Stenberg, R. (2019b). Framtidens skadeplats: Utvärdera och lära från samverkansövningar: Slutrapport från projektet Lärande utvärdering från samverkansövning och insats inom regional sjöräddningssamverkan. *CARER Rapport 2019:27*. Linköping: Linköping University Electronic Press. Retrieved from <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-15735>.
- Stenberg, R & Wolmesjö, M. (2019) How can a good return be used for prevention? *4th International Conference on Missing Children and Adults*, Liverpool 2019-07-03—05.
- Stenberg & Wolmesjö Efterforskning av försvunna personer, EFP (pågående forskning 2019-)
- Stevenson, O., Parr, H., Woolnough, P., & Fyfe, N. (2013). Improving Police Knowledge and Response to Missing Persons: Geographies of Missing People: Processes, Experiences, Responses, in Morewitz, S.J. and Sturdy Colls, C. (eds.). *Handbook of Missing Persons*. Springer International Publ.
- Stevenson, O. & Woolnought, P. (2016). Geographies of Missing People: Improving Police Knowledge and response to Missing Persons. In Morerewitz, S.J., Sturdy Colls, C. (eds.). (2016). *Handbook of Missing Persons*. Switzerland: Springer.
- Svenska fjällräddares riksorganisation, SWEFRO <https://fjallraddningen.se/>
- Tarling, R. & Burrows, J. (2003). The Nature and Outcome of Going Missing: The Challenge of Developing Effective Risk Assessment Procedures. *International Journal of Police Science & Management*. Vol 6, Issue 1, pp. 16 – 26.
- Tatham, P., & Spens, K. (2016). Cracking the humanitarian logistic coordination challenge: lessons from the urban search and rescue community. *Disasters*, 40(2), 246–261.
- Tipton, M., & Golden, F. (2011). A proposed decision-making guide for the search, rescue and resuscitation of submersion (head under) victims based on expert opinion. *Resuscitation*, vol 82, no. 7, pp. 819-824.
DOI:10.1016/j.resuscitation.2011.02.021
- Wayland, S., Maple, M., McKay, K., & Glasscock, G. (2016). Holding on to hope: A review of the literature exploring missing persons, hope and ambiguous loss. *Death Studies*, 40(1), 54-60.
doi:10.1080/07481187.2015.1068245
- Wayland, S. (2019). An all-consuming cumulonimbus of pain: 20 years on from the release of “Ambiguous loss: learning : to live with unresolved grief”. *4th International Conference on Missing Children and Adults*, Liverpool 2019-07-03—05
- Weick, K.E. & Sutcliffe, K.M. (2007. 2nd ed.). *Managing the unexpected: Resilient Performance in an Age of Uncertainty*. Josey Bass. Wileys.
- Woolnough, P. (2019). Gästföreläsning vid Linköpings universitet 2019-05-28.

Woolnough, P, Caso, A., Gabbert, F., Tamonyte, D., & Apps, J. (2019). Developing and testing a Self-Administered Interview in Missing Persons Investigations SAI-MISPER. *4th International Conference on Missing Children and Adults*, Liverpool 2019-07-03—05.

Wolmesjö, M. (Red.) (2019) *Brukardelaktighet och inflytande i äldreomsorg*. Lund: Studentlitteratur.

Följande rapporter ingår i CARERs rapportserie

- Stenberg, R. (red.), Wolmesjö, M. & Leicht, A.** (2019). Efterforskning av försvunna personer – en internationell forskningsöversikt. *CARER rapport 2019:29*, Linköping University Press, Sweden. Väntar på publ.
- Holgersson, S.** (2019) I demokratins yttersta gränsland. Kommer utgöra *CARER rapport 2019:28* men finns ännu så länge endast i tryckt form. Kan fås vid efterfrågan.
- Stenberg, R.** (2019) [Framtidens skadeplats: Utvärdera och lära från samverkansövningar](#), *CARER rapport 2019:27*, Linköping University Press, Sweden
- Bång, M.** (2018) [Verktögsanvändning vid insatser - En studie vid tre räddningstjänster](#). *CARER rapport 2018:26*, Linköping University Press, Sweden
- Sefyrin, J.** (2018) [Att utveckla framtidens informationssystem - Problematisera gränsdragningar mellan det sociala och det tekniska](#). *CARER rapport 2018:25*, Linköping University Press, Sweden
- Holgersson, S.** (2018) [Polisens utredningsverksamhet: En studie av polisens arbete med demokrati- och hatbrott på nätet](#). *CARER rapport 2018:24*, Linköping University Press, Sweden.
- Stenberg, R.** (2018) [Framtidens skadeplats: Förväntningar, farhågor och utvecklingsbehov: Resultat av en fokusgrupp inom kommunal räddningstjänst](#). *CARER rapport 2018:23*, Linköping University Press, Sweden.
- Al-Haji, G., Fowler, S., Andersson Granberg, T.** (2018) [Smart traffic calming measures for smart cities - a pre-study](#). *CARER rapport 2018:22*, Linköping University Press, Sweden
- Andersson Granberg, T., Fredriksson, A., Pilemalm, S., Yousefi Mojir, K.** (2017) [Effektivt sambruk av kommunala resurser för ökad säkerhet och trygghet](#). *CARER rapport 2017:21*, Linköping University Press, Sweden.
- Holgersson, S.** (2017) Framtidens skadeplatser: [Polisens ledningscentraler](#). *CARER rapport 2017:20*, Linköping University Press, Sweden.
- Bengtsson, K., Jonson C.O & Prytz, E.** (2016) [Framtidens skadeplats - Intervjuer med landstingens beredskapsamordnare](#). *CARER rapport 2016:19*, Linköping University Press, Sweden
- Prytz, E., Jonson, C-O., Pilemalm, S., Stenberg, R., Holgersson, S., Andersson, T.** (2016) [Att hantera framtidens skadeplatser: Scenarier och utgångspunkter för kunskapsutveckling runt räddningsinsatser och skadeplatsarbete](#). *CARER rapport 2016:18*, Linköping University Press, Sweden
- Ramsell, E., Pilemalm, S., Andersson Granberg, T.** (2016) [Integration av frivilliga aktörer i dynamisk resurshantering vid räddningsinsatser](#). *CARER rapport 2016:17*, Linköping University Press, Sweden.
- Holm, A.** (2016) [Några ansvarsfrågor avseende aktörer, i synnerhet frivilliga, som deltar i räddningsinsatser](#). *CARER rapport 2016:16*, Linköping University Press, Sweden.
- Stenberg, R.** (2016) [Alarmering, larm, larmkedjor - ett komplext organisatoriskt fält](#). *CARER rapport 2016:15*, Linköping University Press, Sweden.
- Yousefi Mojir, K. & Pilemalm, S.** (2014) [Sambruk: En studie om samverkan och sambruk i Nyköpings kommun](#). *CARER Rapport 2014:14*, Linköping University Electronic Press, Sweden.
- Stenberg, R., Pilemalm, S. & Yousefi Mojir, K.** (2014) [Samverkansformer för räddning och respons. Exempel och förslag](#). *CARER Rapport 2014:12*, Linköping University Electronic Press, Sweden.
- Pilemalm, S.** (2014) [Migration av räddningstjänstens insatsrapporteringsystem: funktion, innehåll och stödprocesser](#). *CARER Rapport 2014:11*, Linköping University Electronic Press, Sweden.
- Svensson, A. & Weinholt, Å.** (2014) [När hemsjukvården lämnar hemmet: En analys av sambruk på Öckerö när kommunens sjuksköterskor biträder räddningstjänsten vid akuta vårdlarm i väntan på ambulans](#). *CARER Rapport 2014:10*, Linköping University Electronic Press, Sweden.
- Granlund, R., Quisbert, H. & Pilemalm, S.** (2013) [Beskrivning av räddningstjänstens förmåga](#). *CARER Rapport 2013:9*, Linköping University Electronic Press, Sweden.
- Stenberg, R.** (2013) [Organisering för trygghet i samhällets tjänst - En fallstudie av Södertörns brandförsvärsförbund](#). *CARER Rapport 2013:8*, Linköping University Electronic Press, Sweden.
- Pilemalm, S. & Sanne, M. J.** (2013) [Lärande och produktionshöjande åtgärder i räddningstjänst - behov i insatsrapporteringsystem](#). *CARER Rapport 2013:7*, Linköping University Electronic Press, Sweden.
- Weinholt, Å. & Andersson Granberg, T.** (2013) [En samhällsekonomisk utvärdering av samarbete mellan räddningstjänst och väktare](#). *CARER Rapport 2013:6*, Linköping University Electronic Press, Sweden.
- Bram, S. & Vestergren, S.** (2011) [Emergency Response Systems: Concepts, features, evaluation and design](#). *CARER Rapport 2011:5*, Linköping University Electronic Press, Sweden.

Stenberg, R., Larsson, J. & Olsson, L. (2012) [Effektivitet, säkerhet och pengar - Att hantera skilda effektivitetsperspektiv i räddningstjänsten](#). *CARER Rapport 2012:4*, Linköping University Electronic Press, Sweden.

Andersson Granberg, T. & Gustafsson, A. (2010) [Lokalisering av räddningstjänstresurser i Östergötland](#). *CARER Rapport 2010:3*, Linköping University Electronic Press, Sweden.

Andersson Granberg, T., Stenberg, R., Bång, M., Kaspersson, T., Johansson, L. & Nilsson L. (2010) [Tåla: Trygghetsskapande åtgärder för landsbygden](#). *CARER Rapport 2010:2*, Linköping University Electronic Press, Sweden.

Stenberg, R., Blondin, M. & Andersson Granberg, T. (2010) [Förstainsatsaktörer – Vad är det egentligen? Pilotprojekt för forskning om förstainsatsaktörer \(FIA\) – forskningsperspektiv och praktiker](#). *CARER Rapport 2010:1*, Linköping University Electronic Press, Sweden.

